

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

OKUL ÖNCESİÇOCUKLARIN TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI DÜZEYLERİNİN
BAĞLANMA ÖRÜNTÜLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

TEZİ YAZAN

Kübra AKBALI

Tez Danışman: Prof. Dr. Cem GÖKÇEN (Sağlık Bilimleri Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Binnaz KIRAN (Mersin Üniversitesi)

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Mustafa KALE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / EYLÜL, 2022

ONAY**T.C
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ' NE**

2020011001 numaralı öğrencimiz olan **Kübra AKBALI** tarafından hazırlanan “**Okul Öncesi Çocukların Teknoloji Bağımlılığı Düzeylerinin Bağlanma Örüntüleri Açısından İncelenmesi**” başlıklı bu tez çalışması jüri üyelerimiz tarafından **oy birliği** ile **Psikoloji** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

Üniv. Dışı asıl üye - Tez Danışmanı - Jüri Başkanı: Prof. Dr. Cem GÖKÇEN
(Sağlık Bilimleri Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

Üniv. İçi – Jüri asıl Üyesi: Doç. Dr. Mustafa KALE

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

Üniv. Dışı - Jüri asıl Üyesi: Prof. Dr. Binnaz KIRAN
(Mersin Üniversitesi)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Asıl Sureti Islak İmzalıdır)

19/ 09 / 2022

Doç. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içerisinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

Bildirir, aksi halde aleyhime doğacak tüm hak kayıplarımı kabullendiğimi beyan ederim.

19/09/2022

Kübra AKBALI

TEŞEKKÜR

Tez yazım sürecimde bana rehberlik eden tez danışmanım Prof. Dr. Cem Gökçen'e teşekkür ederim.

Tez çalışmamda eksiklerimi ve yanlışlarımı söyleyip düzeltmemde bana yardımcı olan jüri üyesi hocalarım Prof. Dr. Binnaz Kıran ve Doç. Dr. Mustafa Kale'ye teşekkür ederim.

Bilgi ve tecrübelerini benden esirgemeyen, her bir veriyi benimle birlikte detaylıca inceleyen ve değerlendirmelerini yaparak çalışmanın güvenilirliğine büyük katkı sağlayan sevgili meslektaşlarım Uzman Psikolog Billur Güneş Aydın'a, Psikolog Gökselin Biten'e ve Psikolog Nagehan Güvenç'e teşekkür ederim.

Tüm hayatım boyunca bana inanmaktan vazgeçmeyen sevgili anneme, babama ve her şart altında benimle olan, inandığım her değere destek veren sevgili kız kardeşim Sibel Akbalı'ya sonsuz teşekkür ederim.

Tez çalışmam esnasında her türlü destek ve motivasyonu sağlayan, beni asla yalnız bırakmayan, yanımda olan sevgili arkadaşım Selin Arslan'a teşekkür ederim.

Sizsiz olmazdı.

ÖZET

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN TEKNOLOJİ BAĞIMLILIĞI DÜZEYLERİNİN BAĞLANMA ÖRÜNTÜLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Kübra AKBALI

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Cem GÖKÇEN

Eylül,2022, 65 Sayfa

Günümüzde çocuklar teknolojik kanallar yoluyla iletişim kurmakta ve sosyalleşmektedirler. Çocuklarda ekran bağımlılığının önüne geçilmesi öncelikli olarak ebeveynin veya birincil bakım verenin önlem olmasından geçmektedir. Ebeveyn-çocuk iletişimi düşünüldüğünde de bağlanma biçimi öncelikli konu başlığıdır. Araştırmanın amacı okul öncesi gelişim düzeyindeki çocukların bağlanma örüntülerine göre teknoloji bağımlılığı düzeyleri farkının incelenmesidir. Araştırma genel tarama modeline göre düzenlenmiştir. Evrenden alınan bir grup üzerinden genel bir kaniya varmak hedeflenmiştir.

Araştırmanın kapsamında Mersin ilinde yaşayan amaçsal örnekleme ile seçilen 5-6 yaş arası 49 çocuk ve ebeveynleri ile çalışılmıştır. Veri toplama araçları Problemler Medya Kullanım Ölçeği: Ekran Bağımlılığı Ölçeği Ebeveyn Formu (PMKÖ), Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT) ve araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formundan oluşmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre bağlanma örüntüleri bakımından güvenli ve güvensiz olarak 2 gruba ayrılan çocukların teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuş ve teknoloji bağımlılığı düzeyi ve bağlanma örüntüleri arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte ekran karşısında geçirilen günlük süre azaldıkça bağlanma puanının arttığı görülmüştür. Demografik değişkenlere (yaş,cinsiyet) göre teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, Güvenli Bağlanma, Güvensiz Bağlanma, Ekran Bağımlılığı, Problemler Medya Kullanımı, Teknoloji Bağımlılığı

ABSTRACT**EXAMINING PRE-SCHOOL CHILDRENS' TECNOLOGY ADDICTION
LEVELS ACCORDING TO ATTACHMENT STYLES****Kübra AKBALI****Master Thesis, Department of Psychology****Supervisor: Prof. Dr. Cem GÖKÇEN****September, 2022, 65 Pages**

Today, the children communicate and socialize through tecnologic ways.Preventing tecnology addiction is due to the parents or primary caregivers taking precautions. The primary people who can control this addiction are thought to be the parents or primary caregivers of the child. The aim of the study is to examine the relationship between the attachment patterns of preschool children and their screen addiction levels. The research was organized acoording to general screening model. It's aimed to reach a general opinion on a spectacular working group selected from the sample.

The working group concsists of 49 children aged 5-6 years and their parents who are living in Mersin. Data collection tools consisted of the Problematic Media Use Scale: Screen Addiction Scale Parent Form (PMUS), the Toy Story Completion Test (TSCT) and the Demographic Information Form created by the researcher.

According to the results, a significant difference was found between tecnology addiction levels of the children who were divided into 2 groups as secure attachment and insecure attachment. And a negative significant relationship was found between childrens' tecnology addiction levels and attachment styles. As the daily tecnology used time decreased, the attachment score increased. No significant difference was found between the levels of tecnology addiction in terms of demographic variables (age, gender).

Keywords: Attachment, Secure Attachment, İnsecure Attachment, Screen Addiction, Problematic Media Use, Tecnology Addiction

ÖNSÖZ

Bebeğin dünyaya geldiği an itibariyle kurduğu ilk ilişkilerin önemi yadsınamaz. Dünyaya ve yaşama dair edinilen bu ilk bilgilerin rehberi bebeğin birincil bakım verenidir. Erken dönemde anne-çocuk ilişkisinin önemi birçok disiplinin önem verdiği ve ele aldığı bir konudur. Bu dönemde anne-çocuk arasında kurulan bağın olumlu yönde olup olmasının ileriki yaşlarda kurulan sosyal ve romantik ilişkilerde etkili olabileceği düşünülmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Öyle ki bağımlılık gibi olumsuz davranış örüntülerinin temelinde dahi anne-çocuk bağlanmasının kalitesinden bahsedilmektedir (Sümer ve ark, 2015).

Dijital dünyanın gelişmesinin getirdiği en önemli problemlerden olan teknoloji bağımlılığı tüm yaş grupları için risk teşkil eden bir bağımlılık türüdür. Yetişkinler için yapılan çalışmaların yanında çocuklar için de önleyici ve eğitici çalışmalar sürdürülmektedir. Medyada, eğitim kurumlarında, seminerlerde ve birçok alanda ebeveynlere bu konuda uyarıcı bilgiler ve gerekli önlemler aktarılmaktadır.

Bu çalışmada bu iki önemli başlık arasındaki ilişki incelenerek okul öncesi gelişim düzeyindeki çocuklarda bağlanma örüntülerine göre teknoloji bağımlılığı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu iki önemli konu başlığının bir arada incelenmesinin ve aralarındaki ilişkinin değerlendirilmesinin önemli olacağı kanaatindeyim.

Bu çalışmanın yapılacak başka çalışmalara zemin hazırlayacağını ve bu alanda verilecek önleyici eğitim programlarının hazırlanmasına katkıda bulunacağını düşünmekteyim.

Kübra AKBALI

19.09.2022

İÇİNDEKİLER

KAPAK.....	i
ONAY	ii
ETİK BEYANI	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
EKLER LİSTESİ	xiii
1.GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Problemi	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Araştırmanın Sayıltıları	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.7. Araştırmanın Hipotezleri	5
1.8. Tanımlamalar.....	6
2.KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR	7
2.1. Bağlanma Kavramı	7
2.2. Bağlanma Teorisi ve Bowlby	7
2.3. Bağlanma Teorisi ve Ainsworth.....	8
2.4. Diğer Bağlanma Kuramları	10
2.5. Bağımlılık	12
2.6. Teknoloji Bağımlılığı	13
2.7.İlgili Araştırmalar	16
3.YÖNTEM	18
3.1. Araştırmanın Modeli.....	18
3.2. Katılımcılar	18

3.3. Prosedür	19
3.4. Veri Toplama Araçları.....	19
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	19
3.4.2. Problemlı Medya Kullanım Ölçeği (PMKÖ): Ekran Bağımlılığı Ölçeği Ebeveyn Formu.....	19
3.4.3. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT)	20
3.5. Veri Analizi	21
4.BULGULAR.....	23
5. TARTIŞMA	30
5.1. Demografik Bilgiler Açısından Araştırma Değişkenlerinin İncelenmesi	30
5.2. Bağlanma Örüntülerine Dair Verilerin İncelenmesi	30
5.3. Teknoloji Bağımlılığına Dair Verilerin İncelenmesi	31
5.4. Bağlanma Örüntüsü ile Teknoloji Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	32
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	34
KAYNAKÇA.....	35
EKLER.....	39

KISALTMALAR

OÖTT	:Oyuncak Öykü Tamamlama Testi
PMKÖ	:Problemlı Medya Kullanım Ölçeği
TÜİK	:Türkiye İstatistik Kurumu
AMA	:American Medical Association
GTKS	:Günlük Teknoloji Kullanım Süresi

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Katılımcılara İlişkin Kişisel Verilerin Yüzdelerik Değerleri	23
Tablo 2.	Cinsiyet Bazında Bağlanma Stillerine İlişkin Bulgular	24
Tablo 3.	Kategorize Değişkenlerin İncelenmesi	24
Tablo 4.	Çocukların Bağlanma Stillerine Göre Teknoloji Bağımlılığı Puanları Farkının Mann-Whitney U Testi Sonuçları	25
Tablo 5.	Çocukların Bağlanma Stillerine Göre Günlük Teknoloji Kullanım Süreleri Farkının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları.....	26
Tablo 6.	Çocukların Cinsiyetlerine Göre Teknoloji Bağımlılığı Puanları Farkının Mann-Whitney U Testi Sonuçları	26
Tablo 7.	Çocukların Yaşına Göre Teknoloji Bağımlılığı Puanları Farkının Mann-Whitney U Testi Sonuçları	27
Tablo 8.	Çocukların Yaşına Göre Bağlanma Stilleri Farkının Mann Whitney U Testi Sonuçları	27
Tablo 9.	Çocukların Cinsiyetine Göre Bağlanma Stilleri Farkının Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	27
Tablo 10.	Çocukların Yaşına Göre Günlük Teknoloji Kullanım Süreleri Farkının Mann Whitney U Testi Sonuçları	28
Tablo 11.	Çocukların Cinsiyetine Göre Günlük Teknoloji Kullanım Süreleri Farkının Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	28
Tablo 12.	Değerler Arası Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	29

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Dörtlü Bağlanma Modeli.....	12
Şekil 2. Araştırmanın Modeli	18

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Etik Onay Formu	39
Ek 2. Bilgilendirilmiş Onam Formu	41
Ek 3. Demografik Bilgi Formu	42
Ek 4. Problemlı Medya Kullanım Ölçeği (PMKÖ)	43
Ek 5. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT)	45
Ek 6. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi Değerlendirme Ölçütleri.....	48
Ek 7. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi Puanlama Örneği	50
Ek 8. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilimsel araştırma ve Yayın Etıği İstek Yazısı.....	51
Ek 9. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etıği İzin Yazısı.....	52

1.GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Günümüzde teknoloji bağımlılığı birçok alt başlığı ile (sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı, ekran bağımlılığı, cep telefonu bağımlılığı, bilgisayar bağımlılığı) literatürde farklı alanların üzerinde çalıştığı bir konu haline gelmiştir. Bir teknoloji bağımlılığı türü olarak kabul edilen dijital oyun bağımlılığı duruş bozuklukları, göz hastalıkları, baş ağrısı gibi fizyolojik olumsuzlukların yanı sıra saldırgan davranış örüntüleri geliştirme, tahammül seviyesinde düşüş, kaygı düzeyinde artış, öğrenme zorlukları, düşük akademik başarı gibi psikolojik temelli problemlere de yol açmaktadır (Horzum, 2011). Ayrıca çocuklar için teknolojinin dolandırıcılık, siber zorbalık, yaşa uyumsuz düzeydeki içeriklerin psikolojik olumsuz etkileri gibi tehlikeli yanlarının olduğu gerçeği yadsınmamaktadır. Artan sosyal zorluklar, sokak hayatının tehlikeli hale gelmesi, ekonomik problemler, aile içi geçimsizlikler gibi nedenlerle günümüz çocukları tablet, telefon, televizyon vb. teknolojik aletlerin karşısına kilitlenip ekranla bağımlılık düzeyinde kaynaşmış vaziyettedirler.

Çocuklarının bilgiyi internet aracılığı ile hızlıca edinmesi, internet fenomenleri üzerinden model alma yolu ile özümşenen bilgiye ulaşması teknolojinin en önemli faydalarındandır. Ancak bu internet fenomenlerinin olumsuz örnek oluşturması da olası bir sonuçtur. Özellikle dijital oyunlarda ise ileri düzey bağlanma davranışlarının görülmesi riski bulunmaktadır. Çocuğun ekran karşısından kopamaması, görsel ve işitsel öğrenme biçimine bağlı kalması, ekran karşısından ayrıldığında huzursuz hissetmesi gelişimsel geriliği dahi beraberinde getirebilmektedir. Çocuğun aktif ekran kullanımının gelişimi destekleyici olduğu düşünülse de bu yanlış bir kanıdır (Ertemel ve Aydın, 2018). Kişinin uzun süre aktif etkileşime zorlanması ile haz alma dürtüsünün üst seviyelere çıkması ve karar verme mekanizmasının baskılanması sonucu strese bağlı sağlık problemleri de ortaya çıkabilmektedir (Greenfield, 1999). Buna bağlı olarak da alışkanlık paradoksu oluşmakta ve bağımlılığın yolu açılmaktadır.

Ülkemizde teknoloji bağımlılığıyla karşı karşıya olan nesiller Y kuşağı, Z kuşağı ve Alfa kuşağı olarak adlandırılan 2013 sonrası doğumlu olan nesildir. Y kuşağı büyüme döneminde internetle yeni yeni tanışırken Z kuşağının bebeklik ve erken çocukluk döneminde teknoloji kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır. Alfa kuşağı ise teknolojinin kucağına doğmuştur. Alfa kuşağı tüm teknolojik gelişmelere artı olarak mobil teknoloji ile bebeklik döneminin en erken dönemlerinde bile teknolojiyle iç içedir. Yurtdışında

yapılan bir çalışmada Amerika Birleşik Devletlerinde 1 yaşından küçük bebeklerin %29'unun günde en az 90 dakika ve 2-6 yaş arasındaki çocukların ise günde ortalama 4 saat boyunca ekran karşısında oldukları görülmüştür (Rideout, 2011).

Türkiye'de yapılan çalışmalarda interneti ilk kullanım yaşının oldukça düştüğü ve geçirilen zamanın da artış gösterdiği görülmüştür (Aslan, 2016).

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2013) tarafından yapılan bir araştırmada 12.000 ailenin incelenmesi ile 6-15 yaş aralığındaki çocukların büyük oranının bilgisayar, internet ve cep telefonu kullandığı görülmüştür. Daha küçük yaş gruplarının incelendiği çalışmalar çok sık olmamakla birlikte yurt dışında aynı problemlerin daha küçük gruplar için de görüldüğünü belirten çalışmalar mevcuttur (Rideout, 2015; Moreno & Cross, 2016). Amerikan Pediatri Derneği'nin önerilerine göre 18 aydan küçük çocuklarda ekran kullanımı hiç olmamalı, 18-24 ay arası çocuklar kısa süreli ve ebeveyn kontrolünde ekran kullanmalı ve 2-5 yaş arası çocuklar günde maksimum 1 saat ekran kullanmalıdır (APD, 2016).

Çocuğun birincil bakım vereninin aldığı önlemler, pekiştirmeler, yetiştirme biçiminin düzenlenmesi ile teknoloji bağımlılığının önüne bir set çekilebilir. Ertemel ve Aydın'ın (2018) çalışmasında teknoloji bağımlılığının gelişmesinde 4 önemli pekiştirici unsurdan bahsedilmiştir. Bunlar;

- Dur işaretinin varlığı,
- Bağımlılık unsurundan uzakken gelişen olası değişiklikleri kaçırma fobisi,
- Ödüllerin değişkenlik göstermesi,
- Alışkanlık paradoksunun oluşması olarak belirlenmiştir.

Dur işaretinin varlığı bağımlılık geliştirilen unsura paydos vermeyi sağlamaktadır. Teknolojik bağlamda çocuklar için süre kısıtlaması, oyunun sona ermesi, izlenen videonun veya çizgi filmin bitmesi gibi durumlar doğal bir dur sinyali vermektedir.

Bağımlılık unsurundan uzakken gelişen olası değişiklikleri kaçırma fobisi, fear of missing out (FOMO) olarak günümüz dünyasında birçok unsur için gelişebilen bir fobidir. FOMO ilk olarak pazarlama alanında Dan Herman (2012) tarafından ortaya atılmış bir kavramdır. Herman, tüketimin FOMO çerçevesinde arttığını, kişilerin gelişmeleri kaçırmaktan çekinerek merkez unsura bağlılık geliştirdiğini ileri sürmüştür. Özellikle teknolojik bağlamda sürekli yeni gelişmeler olması, teknolojiden uzak kalındığında gerçekten kaçırılabilen gelişmelerin olması, yeni dönemde online dijital

oyunların popülerleşmesi ile birlikte kişi mevcut oyunu oynamıyorken bile oyunun dünyasının aktif kalması FOMO'yu tetikler niteliktedir.

Ödüllerteknolojik bağlamda pekiştirici bir unsur görevi görmektedir. Ödüllerin alışkanlık kazanımındaki yerini araştırmak amacıyla Dews tarafından (1955) yapılan bir çalışmada güvercin düğmeyi her gagaladığında verilen yem miktarı değiştirilmiş ve güvercinin ihtiyacından fazlası için düğmeye basıp aşırı miktarda yem tükettiği görülmüştür. Değişken ödüller ile uyarılma sağlanması daha büyük ödül geleceği düşüncesine yol açarak alışkanlık paradoksunun oluşmasına yol açmaktadır. Sosyal medya beğenileri, dijital oyunlarda günlük ödüller vs. unsurlar teknolojik bağlamda da alışkanlık paradoksunun oluşmasında önemli bir rol üstlenmektedir (Ertemel ve Aydın, 2018).

Bu pekiştirici unsurların kontrolünün sağlanması kişinin farkındalığı ile mümkündür. Ancak çocuklarda teknoloji bağımlılığı üzerine düşünüldüğünde bu kontrol ebeveyn veya birincil bakım verenin sorumluluğundadır. Bu noktada çocuğun ebeveyn veya birincil bakım verene iletişimi de üzerinde durulması gereken önemli bir husustur. Ebeveynin yönergelerinin çocukta bıraktığı etki ve uyma biçiminin olumlu yönde olması için anne-çocuk bağlanmasının da güvenli olması beklenir. Bu çalışmada anne-çocuk bağlanma örüntüsünün ekran bağımlılığı üzerindeki etkisi incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı bağlanma stiline göre teknoloji bağımlılığının farklılaşarak farklılaşmadığını incelemektir. Farklı bağlanma örüntülerine sahip çocukların teknoloji bağımlılığı düzeylerinin incelendiği bu çalışmada güvenli ve güvensiz olarak bağımsız 2 gruptan oluşan çocuk katılımcıların bağlanma örüntülerine göre ekran bağımlılığı düzeyleri incelenmiştir. Ayrıca kişisel bilgi formundan alınan demografik bilgilere göre teknoloji bağımlılığı farkı da değerlendirilmiştir.

1.3. Araştırmanın Problemi

Araştırmanın ana problemi “Okul öncesi gelişim düzeyindeki çocukların teknoloji bağımlılığı düzeyleri bağlanma stillerine göre farklılaşmakta mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri ise aşağıda belirtildiği gibidir.

2. Çocukların bağlanma stillerine göre günlük teknoloji kullanım süreleri farklılaşmakta mıdır?

3. Çocukların yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklerine göre teknoloji bağımlılığı düzeyleri farklılaşmakta mıdır?
4. Çocukların yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklerine göre bağlanma stilleri farklılaşmakta mıdır?
5. Çocukların yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklerine göre günlük teknoloji kullanım süreleri farklılaşmakta mıdır?
6. Çocukların bağlanma stilleri ile teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
7. Çocukların günlük teknoloji kullanım süreleri ile teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
8. Çocukların bağlanma stilleri ile günlük teknoloji kullanım süreleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4.Araştırmanın Önemi

Bağlanma kuramına ilişkin literatürde de belirtildiği gibi çocuğun ilk gelişim döneminde birincil bakım veren ile kurduğu ilişki, hayatının ilerleyen döneminde kişilik örüntüleri, ikili ilişkiler ve sosyal becerilerde oldukça belirleyici olabilmektedir (Bowlby, 1980; Klein, 1999). Bu dönemde birincil bakım verenle kurulan iletişimin bağımlılıklarda da etkili olabileceği düşünülmektedir. Görür'ün (2019) yüksek lisans tez çalışmasında güvensiz bağlanma stiline sahip ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ergenlerle yapılan çalışmalarda bağlanma stilleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin anlamlı olduğu ve bağlanma stillerinin internet bağımlılığını yordadığı görülmüştür. (Çelebi ve Çelebi, 2020; Savcı ve Aysan, 2016).

Literatür incelendiğinde bu 2 kavram ve ilişkileri üzerinde sıklıkla durulurken okul öncesi gelişim düzeyindeki çocuklarda teknoloji bağımlılığı ve bağlanma örüntüleri ilişkilerinin incelendiği çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür.

Omrak'ın (2019) yüksek lisans tezi çalışmasında teknoloji bağımlılığı ile bağlanma örüntüleri ilişkisi incelenmiş ancak tezin yazıldığı dönemde teknoloji bağımlılığına ilişkin geçerliği sağlanmış bir ölçek bulunmadığından veriler kişisel bilgi formu ile elde edilmiştir. Mevcut çalışmada ise veri toplama aracı olarak kullanılan Problemlili Medya Kullanım Ölçeği: Çocuklarda Ekran Bağımlılığı Ölçeği Ebeveyn Formu (PMKÖ) 12 yaş altı çocuklarda problemlili medya kullanımının ölçülmesi bakımından literatürde bir

ilk olma niteliğine sahiptir. Araştırmada PMKÖ'nün veri toplama aracı olarak kullanılması daaraştırmanın önemini arttırmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sayıltıları

Araştırmanın sayıltıları aşağıda belirtildiği gibidir.

- Araştırmaya katılan çocukların normal gelişim gösterdiği varsayılmıştır.
- Araştırma katılımcılarının verilen ölçme aracını içten ve dürüşçe yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtildiği gibidir.

- Bu çalışma 2021-2022 yılları arasında Mersin ilinde yaşayan 5-6 yaş arası çocuklar ve ebeveynleri ile sınırlıdır.
- Araştırmanın çalışma grubu çalışmaya gönüllü olarak katılmış kişilerle sınırlıdır.
- Araştırma Problemlı Medya Kullanım Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu, Oyuncak Öykü Tamamlama Testi sonuçlarından alınan veriler ile sınırlıdır.
- Araştırmanın kuramsal olarak problemlı medya kullanımı, bağlanma, okul öncesi gelişim dönemi konuları ile sınırlıdır.

1.7. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın modeli kapsamında ana problemine bağlı hipotezi şu şekildedir:

H1: Çocukların bağlanma stillerine göre teknoloji bağımlılığı düzeyleri farklılık göstermektedir.

Araştırmanın alt problemlerine bağlı hipotezleri aşağıdaki gibidir:

H2: Çocukların bağlanma stillerine göre günlük teknoloji kullanım süreleri farklılık göstermektedir.

H3: Çocukların demografik özelliklerine göre teknoloji bağımlılığı düzeyleri farklılık göstermektedir.

H3a: Çocukların cinsiyetlerine göre teknoloji bağımlılık düzeyleri farklılık göstermektedir.

H3b: Çocukların yaşına göre teknoloji bağımlılık düzeyleri farklılık göstermektedir.

H4: Çocukların demografik özelliklerine göre bağlanma stilleri farklılık göstermektedir.

H4a: Çocukların cinsiyetlerine göre bağlanma stilleri farklılık göstermektedir.

H4b: Çocukların yaşına göre bağlanma stilleri farklılık göstermektedir.

H5: Çocukların demografik özelliklerine göre günlük teknoloji kullanım süreleri farklılık göstermektedir.

H5a: Çocukların yaşına göre günlük teknoloji kullanım süresi farklılık göstermektedir.

H5b: Çocukların cinsiyetine göre günlük teknoloji kullanım süresi farklılık göstermektedir.

H6: Çocukların bağlanma stilleri ile teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H7: Çocukların günlük teknoloji kullanım süreleri ile teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H8: Çocukların bağlanma stilleri ile günlük teknoloji kullanım süreleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.8. Tanımlamalar

Bağlanma: Doğumdan sonra bebeğin ihtiyaçlarının zamanlı ve eksiksiz biçimde giderilmesi ile bebek ve birincil bakım vereni arasında oluşan güven veren ilişkidir (Bowlby, 1958).

Güvenli Bağlanma: Bebek ve birincil bakım vereni arasındaki bağlanmanın, ihtiyaçların eksiksiz giderilmesi ile olumlu yönde gelişmesidir (Bowlby, 1958).

Güvensiz Bağlanma: Bebek ve birincil bakım vereni arasındaki bağlanmanın, ihtiyaçların eksik veya geç giderilmesi ya da giderilmemesi ile olumsuz yönde gelişmesidir (Bowlby, 1958).

Bağımlılık: Kişinin bir nesneye veya duruma yönelik kontrolsüz istek duyması, yokluğunda eksiklik istemesi ve sürekli biçimde onu araması ile şekillenen bir bozukluktur (Dinç, 2017).

Teknoloji Bağımlılığı: Kişinin teknolojik aletler karşısında (televizyon, akıllı telefon, tablet, bilgisayar vb.) uzun süre vakit geçirmesi, buna aşırı istek duyması ve ekrana ulaşamadığı zamanlarda huzursuz, mutsuz, kaygılı hissetmesini ifade eden bozukluktur.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Bağlanma Kavramı

Freud, yaşamın ilk yıllarında insanın “çaresiz” olduğunu belirtmektedir. Doğumdan sonra uzun süre boyunca çocuk aciz durumdadır ve korunmak, ihtiyaçlarını gidermek ve yaşamak için diğer insanlara bağımlıdır (Freud, 1985). Çocuğun birincil bakım vereni (genellikle anne) bu bakımdan sorumlu kişidir. Çocuk kendi ihtiyaçlarını giderebilmeye başlayana dek bu konuda ona yardımcı olur ve rehberlik eder. Fiziksel ihtiyaçların giderilmesi ile başlayan bu süreç esnasında çocuk, anneye yönelik duygusal bir kenetlenme yaşar. Annenin çocuğun ihtiyaçlarını düzenli ve eksiksiz gidermesi bu bağı kuvvetlendirir. Yaşamın ilerleyen dönemlerinde bu bağ çocuğu birçok farklı yaşam alanında yönlendirici etkiye sahiptir. Bu ilişki, ileri dönemde duygu regülasyonu becerisini, ikili ilişkilerdeki beklentilerini sosyal yaşamdaki rollerini ve davranışlarını belirleyebilmektedir (Bowlby, 1983).

Bağlanma kavramı bebek ile birincil bakım vereni arasında gelişip bebekte güven duygusunu geliştiren güçlü bir bağı temsil eder. Bebeğin birincil bakım verenin yakınında olmak istemesi, bu kişiye yönelik olumlu tepkiler vermesi, korku veya kaygı yaratan bir durumla karşı karşıya kaldığında ilk olarak birincil bakım vereni araması ve olumsuz duygulanım içerisindeyken birincil bakım verenle temas haline geçmesi ile eş zamanlı olarak rahatlaması gibi davranışların tamamını kapsayan bağlanma, yaşamın ilk günlerinden itibaren başlamaktadır (Erkuş, 1994).

2.2. Bağlanma Teorisi ve Bowlby

1950 yılında Dünya Sağlık Örgütü, John Bowlby'den evsiz çocukların ruh sağlığı üzerine bir rapor sunmasını istemiştir. Bowlby, sunmuş olduğu raporda bebek ve çocukların birincil bakım vereni ile sıcak ve yakın ilişkisinin ruh sağlığı adına gerekli olduğunu belirtmiştir. Bağlanma Kuramı'nın temelini oluşturan bu rapor sunumu dönemin şartları içerisinde gerekli ilgiyi görmemiştir. Daha sonra Robertson ile bir dizi çalışma yürütmenin ardından bağlanma kavramına ilişkin detaylı yazıları 3 cilt halinde yayınlamıştır. Bunlar “Çocuğun Annesine Bağının Doğası” (1958), “Ayrılma Anksiyetesi” (1960), “Bebeklik ve Erken Çocuklukta Yas ve Matem” (1960) şeklindedir. Bowlby'e göre (1973) yaşamın ilk yıllarında kişi ihtiyacı olduğunda birincil bakım vereninden beklediği desteği ve olumlu tepkiyi görürse bakım vereninin ulaşılabilir, güvenilir ve destekleyici olduğuna ilişkin bilişsel temsiller geliştirir. Aksi

halde birincil bakım veren ihtiyaçları karşılamada yetersiz kaldığında ya da birbiriyle uyumsuz biçimde tepkiler verdiğinde çocuk bağlanma figürünü reddedici, kendisini de sevmeye ve desteklenmeye değmez biri olarak görür. Bu bilişsel temsiller ileriki yıllara aktarılır ve yaşamın ilerleyen dönemlerinde ikili ilişkilerde kişinin beklentilerinin temellerini oluşturur.

İleri yaşlarda erken ve yetişkin davranışlarının birçoğunun yaşamın ilk 3 yılında çocuğun birincil bakım veren ile kurduğu ilk sosyal iletişim üzerinden şekillenmesi fikri dikkat çekici olmakla birlikte kimi patolojilerde anahtar rolünü oynadığının düşünülmesi de bağlanma teorisine duyulan ilgiyi artırmıştır. Bowlby'e göre (1958) küçük çocukların özellikle annelerinin bulunmadığı ortamlarda vermiş oldukları tepkilerin gözlemlenmesi kişilik gelişimini anlamamıza büyük katkı sağlamaktadır.

Bağlanma tam anlamıyla gerçekleştiğinde bebeği gelişimin bir diğer basamağı olan keşfe hazırlar. Bebeğin başkalarıyla da ilişki kurabilmeye başlaması birincil bakım verenin ulaşılabilir olması ve geri bildirim verebilmesi ile mümkündür. Bebek birincil bakım verenden güven aldıktan sonra keşfe çıkar. Çocuğun keşfe çıkabilmesi bağlanma figürünün yani birincil bakım verenin "güvenli liman" olduğu anlamına gelir. Güvenli liman, çocuğun yardıma veya motivasyona ihtiyaç duyduğu anlarda hazırdır ve hemen müdahale edebilir (Bowlby, 1983). Bowlby, güvenli limanı savaş üslerine benzeterek aktarır. Savaşın sonucu ne olursa olsun askerler üsse geri döner. Çünkü kaybetseler de kazansalar da geri dönüp dinlenebilecekleri, toparlanabilecekleri güvenli alanları burasıdır. Üssün güvenliliği, askerin savaş riskini alabilmesinde de teşvik edicidir. Ayrıca bu güvenli üs dışarıda bir aksilik veya tehlike olduğunda geri dönülüp korunulabilen bir alan olduğundan Bowlby, güvenli üssü çocuğun keşif sırasında korktuğunda geri çekilebileceği bir sığınma alanı olarak da betimler. Yani Bowlby'e göre bağlanma öncelikli olarak yakınlık kurma ve daha sonrasında keşfe çıkıldığında güvenli bir dönüş alanı oluşturmayı bir arada barındıran bir sistemdir. Bağlanma sisteminin düzenli işlemesi için de çocuk ile birincil bakım veren arasındaki ilişkinin kalitesi önemlidir. Bu ilişki kaliteli ve dengeli biçimde kurulmadığında çocuk farklı çözümler aramak mecburiyetinde kalır. Bu farklı çözümler ise bağımlılık gibi olumsuz davranışlardır (Sümer, Oruçlular ve Çapar, 2015).

2.3. Bağlanma Teorisi ve Ainsworth

Ainsworth ve arkadaşları (1978), Bowlby'nin kuramını uygulamaya aktararak bağlanmanın birincil koşulunun annenin duyarlılığı olduğunu belirtmişlerdir. Bu

duyarlılık, çocuğun ihtiyaçlarını ve beklentilerini algılayıp hızlıca cevap verebilme becerisini ifade etmektedir. Bağlanma stilini de annenin kendi bağlanma stiline de bağlı olarak geliştirdiği duyarlılık seviyesi belirlemektedir. Bu açıdan bakıldığında da bağlanma, nesiller arası aktarılan bir süreç olarak da değerlendirilir (Sümer, 2012). Çocukluk dönemindeki bağlanmayı açıklayan çalışmalar Ainsworth ve arkadaşlarının (1979) çalışmasına dayanarak değerlendirmeler yapmaktadır. Yabancı Durum Deneyi olarak bilinen çalışma bağlanma örüntülerinin belirlenmesi adına en önemli laboratuvar gözlemi oluşturur. Deney toplam 8 aşamadan oluşmaktadır. 12-18 aylık bebeklerle çalışılan deneyde deney ortamı için özel olarak tasarlanmış olan laboratuvar bebekler için oyuncaklar, anne için ise bir koltuk ve dergiler bulunmaktadır. Deneyin aşamaları şu şekildedir:

- Anne, bebek ve gözlemci odaya girer ve gözlemcinin yönlendirmesi ile konumlandırılırlar.
- Anne koltuğa oturur ve bebeği oyuncakların yanına bırakır.
- Yabancı odaya girer, sessizce oturur, anneye konuşur, bebekle iletişime girer ve ardından anne sessizce odadan çıkar.
- Bu aşamada bebeğin davranışları gözlemlenir. Mutlu ve oyuna devam eder haldeyse yabancı oyuna katılmaz. Bebek kayıtsız haldeyse oyuna davet eder. Bebek huzursuzsa rahatlatmaya çalışır.
- Anne odaya girer ve bebeğin tepkileri gözlemlenir. Bu sırada yabancı odadan çıkar.
- Anne, bu kez sessizce değil fark ettirerek bebekle neşeli biçimde vedalaşarak odadan çıkar. Bebek odada yalnız kalır.
- Yabancı odaya girer. Bebeğin yabancıya yönelik tepkileri gözlemlenir.
- Anne yeniden odaya döner. Bebek ile anne yalnız bırakılır ve tepkiler gözlemlenir.

Bu çalışmanın ardından Ainsworth ve arkadaşları bebeklerde bağlanmayı 3 temel başlık altında değerlendirmiştir. Bunlar güvenli bağlanma (secure attachment), kaçınan bağlanma (anxious-avoidant attachment), kaygılı kararsız bağlanma (anxious-resistant attachment) şeklindedir.

- Güvenli örüntü gösteren bebekler oyun sürecinde anneleri ile iletişim kurma ihtiyacı içerisindeyler. Aktiviteleri anne ile temas halinde gerçekleştirmişlerdir. Annenin yokluğunda tepki göstermiş, ancak annenin geri dönüşünü sevgi ile karşılayıp anneye olumsuz tepki göstermemişlerdir.
- Kaçınan örüntü gösteren bebekler annenin varlığına ihtiyaç duyduklarına yönelik bir belirti göstermemişlerdir. Annenin odaya döndüğü durumda bunu görmezden gelip kayıtsız kalmışlardır.
- Kaygılı-kararsız örüntüde bebekler annenin yokluğunda tepki göstermiş fakat annenin dönüşü ile olumsuz tepkiyi sonlandırmamışlardır. Annenin dönüşünün ardından tüm ilgiyi anneye yöneltmeler de bu ilgili öfkeli bir duygu durum olarak dışavurulmuştur.

Bu deneyin güvenilirliği ve önemi, bebeklerin anne ile yalnızken gözlemlenen davranışlarının yabancı bir ortamdakine benzememesi ile desteklenmektedir. Bağlanmayı güvenli-güvensiz kılan anne ile birlikteyken sergilenen davranışlar değil yokluğunda sergilenen davranışlardır. Ayrıca annenin geri dönüşünde anneye yönelik tutum da önemli bilgiler taşımaktadır. Ainsworth'un bu çalışmasında klinisyenler tarafından yapılan değerlendirmeler ardından geçerliliği sağlanmış istatistiksel tekniklerle sınanmıştır.

Belirlenen 3 temel bağlanma biçiminden kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma "güvensiz sınıfı" altında değerlendirilmektedir. Daha sonra yapılan araştırmalarda yoğun kötü koşullar ve travmatik yaşam koşullarında yetişen çocuklarda gelişen bir güvensiz sınıf bağlanması daha olduğunu ileri sürmektedir (Sümer, Oruçlular ve Çapar, 2015). Bu gruptaki çocuklar duygu regülasyonu becerileri bakımından en dezavantajlı gruptur. Bu grupta bağımlılık başta olmak üzere birçok olumsuz davranış biçimi gelişmektedir.

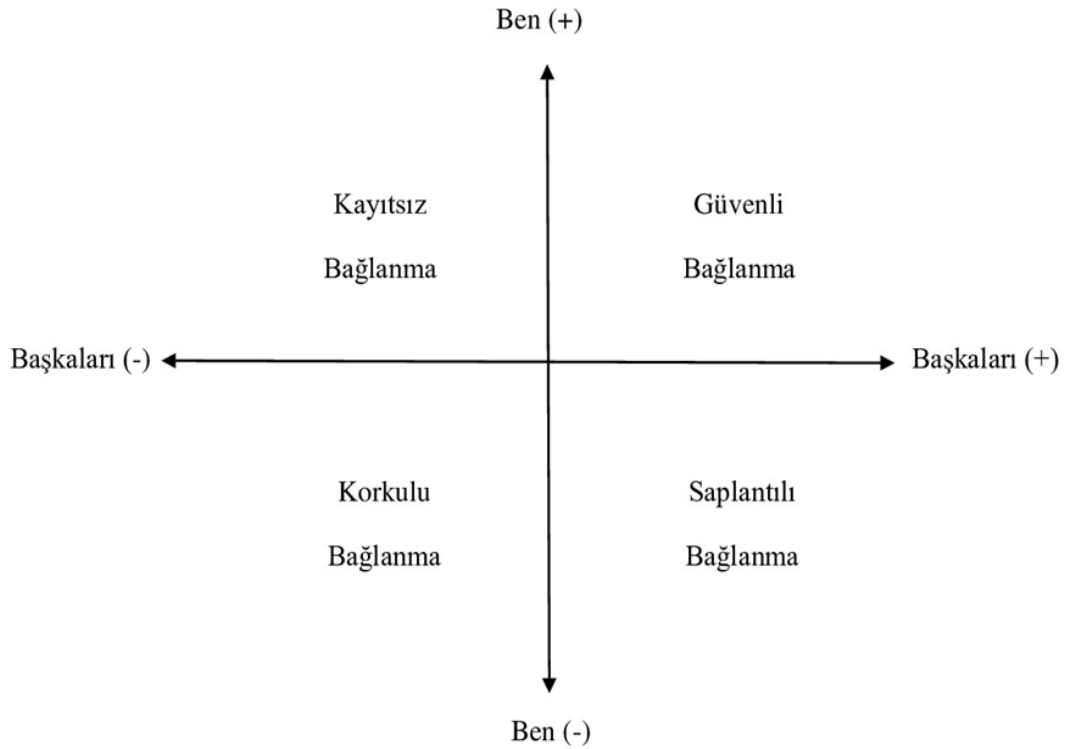
2.4. Diğer Bağlanma Kuramları

İlerleyen yıllarda Bowlby'nin kuramı temel alınarak birçok yeni model ortaya atılmıştır. Bunlardan en önemlisi Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından ortaya atılan Dörtlü Bağlanma Modelidir. Bu model zamanla literatürde en çok kabul gören modellerden olmuştur. Daha çok yetişkinlerde bağlanma örüntülerini açıklamayı hedefleyen Dörtlü Bağlanma Modeli, buradan yola çıkarak sosyal ilişkileri, romantik ilişkilerdeki rolleri, ikili iletişimlerde beklentileri de açıklamaktadır. Bu modele göre

kişinin yaşamın ilk yıllarında birincil bakım veren ile kurduğu ilişkiye bağlı olarak oluşturduğu bağlanma stili yetişkinlikte başkaları ile kurduğu ilişkilerle değişim geçirir. Kişinin kendine ve başkalarına yönelik zihinsel algılarının olumlu veya olumsuz oluşu bağlanma stilinin farklılaşmasına neden olur. Bu kurama göre bağlanma stilleri güvenli bağlanma, saplantılı bağlanma, kayıtsız bağlanma ve korkulu bağlanma şeklinde 4 başlık altında incelenmektedir.

- Güvenli bağlanma örüntüsüne sahip kişiler kendileri ve başkalarına yönelik olumlu algıya sahiptirler. Kendilerini sevmeyi ve değer görmeyi hak eden kişiler olarak görürken başkalarını da güvenilir ve destekleyici olarak görmeye yatkındırlar. Başka insanlarla yakınlık kurarken özerkliklerini kaybetmezler (Bartholomew ve Horowitz, 1991).
- Saplantılı bağlanma örüntüsüne sahip kişilerin kendilerine yönelik algıları olumsuzdur. Kendilerini sevmeye layık görmezler, başkalarına yönelik algıları ise tam tersine olumlu yöndedir (Howard ve Medway, 2004). Başkalarını sevmeye değer ve güvenilir gördüklerinden, ilişkilerde bağımlı kişilik özellikleri gösterirler. Dış dünyadan beklentileri gerçek dışıdır. Bu nedenle beklentileri karşılanamadıkça değersizlik duygusunu yoğun biçimde hissetmektedirler.
- Kayıtsız bağlanma örüntüsü, saplantılı bağlanma örüntüsünün tam tersi biçimindedir. Kendilerine yönelik algıları olumlu yöndedir. Kendilerini sevmeye layık ve değerli görürler ancak başkalarına yönelik algıları olumsuz yöndedir. Özgüvenleri yüksektir ancak dış dünyadakilerin güvenilir olmadığına yönelik algıları nedeniyle ikili ilişkilerde güven ve bağlılık açısından isteksizdirler (Burger, 2006).
- Korkulu bağlanma örüntüsüne sahip kişilerin ise hem kendilerine hem de başkalarına yönelik algıları olumsuz biçimdedir. Kendilerinin sevmeyi hak etmediğini düşünmelerinin yanında dış dünyadakilerin de güvenilir olmadığına yönelik algıları mevcuttur. Bu nedenle sosyal etkinliklerden, romantik ilişkilerden kaçınmaktadırlar (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Ben ve başkaları şeklinde 2 temel boyut ve olumlu ve olumsuz şeklindeki 2 uç noktaya bağlı olarak gelişen bu 4 bağlanma örüntüsünün şematik biçimi Şekil 1’de belirtilmiştir.

Şekil 1. Dörtlü Bağlanma Modeli

2.5. Bağımlılık

Bağımlılık, bireyin bir nesne veya olguya karşı kontrol edilemez istek duyması, yoksunluğunu çekmesi, zamanının büyük kısmını ona harcaması ve eksik kaldığında depresif belirtiler göstermesi ile şekillenen bir bozukluktur (Dinç, 2017). 1987 yılında AMA (American Medical Association) tarafından “bağımlılık” bir hastalık olarak kabul edilmiştir (Leshner, 1997). Başlangıçta bağımlılık bir nesne çevresinde gelişen bir hastalık biçimi olarak lanse edilirken 1987’den sonra bazı tekrarlayıcı davranışların da bağımlılık yarattığı düşüncesi savunulmaya başlanmış ve bağımlılık tanımı genişletilmiştir. Bu doğrultuda 2 tür bağımlılık biçimi olduğu belirtilmektedir (Turel, Serenko ve Gires, 2011).

- Madde Bağımlılığı
- Davranışsal Bağımlılık

Madde bağımlılığı kavramı içerisinde sigara, alkol, uyuşturucu madde bağımlılığı gibi nesneye yönelik bağımlılıkları kapsar. Davranışsal bağımlılık ise bir davranış paternine bağlı olan kumar, teknoloji ,alışveriş, yeme, egzersiz ve mobil bağımlılığı kapsamaktadır.

2.6. Teknoloji Bağımlılığı

Günümüzde ekran karşında (TV, tablet, bilgisayar, akıllı telefon) vakit geçirmek günün önemli bir parçası haline gelmiştir. Literatürde teknoloji bağımlılığı daha çok internet bağımlılığı üzerine yoğunlaşmış ve aşırı internet kullanımı pek çok başlık üzerinden değerlendirilmiştir. Dijital dünyanın gelişmesi ile bağımlılık sınıflandırmasında bir yer bulan teknoloji bağımlılığı, davranışsal bağımlılıklar sınıfında yer almaktadır. İnternet teknolojilerinin de gelişmesiyle birlikte teknoloji bağımlılığında en çok mobil cihaz bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, çevrimiçi oyun bağımlılığı gibi bağımlılık türlerinden bahsedilmektedir (Salehan ve Negahban, 2013). Davranışsal bağımlılığının madde bağımlılıklarından ayrıldığını öne süren çalışmacılar davranışsal bağımlılıkları belirginlik, duygusal değişim, tolerans, uzaklaşım, çatışma ve tekrarlama şeklinde 6 kriter ile açıklamışlardır (Griffiths 2005; Turel ve ark, 2011).

- *Belirginlik:* Bir olay veya olgunun kişinin hayatının en önemli etkinliği haline gelmesi ve kişinin karar verme mekanizmasını etkilemesi durumudur. Örneğin, internet bağımlısı bir kişinin internet erişimi sağlayamayacağı yerlere gitmemesi bu duruma örnektir.
- *Duygusal Değişim:* Bir olay veya olgunun kişide farklı duygular yaratabilmesi durumudur. Örneğin dijital oyun bağımlısı bir kişi oyunu oynamaktan yoğun zevk alırken kimi zaman oyun oynamaktan nefret edebilir, oyun oynamak onu öfkeli edebilir. Ancak yine de oyun oynamaya geri dönmektedir.
- *Tolerans:* Bağımlılık olgusunun kullanım miktarının günden güne artması, kişinin tolere edemeyecek boyuta geçmesi durumudur. Örneğin mobil bağımlısı bir kişi günde 4-5 saat akıllı telefonla vakit geçirirken bu süre yetmemekte ve gittikçe artmaktadır. Ya da alışveriş bağımlısı bir kişinin alışverişe çıkma sıklığı gittikçe artmasına rağmen yeterli gelmeyerek sürekli artmaya devam etmektedir.
- *Uzaklaşım:* Bağımlılık olgusundan uzaklaşıldığında kişide fizyolojik veya psikolojik problemlerin oluşması durumudur. Örneğin sigara bağımlısı bir

kişinin sigara içmediğinde stres yaşamaması, ellerinde titreme, baş ağrısı olması durumudur.

- *Çatışma*: Kişinin bağımlılığı nedeniyle sosyal yaşam kalitesinde bozulmalar olması durumudur. Örneğin dijital oyun bağımlısı bir kişinin aile, arkadaş çevresi, ikili ilişkilerde bağımlılık kaynaklı sorunlar yaşanmasıdır.
- *Tekrarlama*: Bağımlılık olgusundan uzak kalmak başarılsa dahi yeniden bir araya gelindiğinde bağımlılığın nüks etmesi ve sıfır noktasına geri dönülmesidir. Örneğin uyuşturucu madde bağımlısı bir kişinin uzun süre uyuşturucudan uzak kalmasının ardından yeniden uyuşturucu madde ile buluşması ve ardından bir defa ile kalmayıp aynı bağımlılık örüntüsünü tekrarlaması durumudur.

Griffiths (2005) bu tanı kriterlerini kumar ve çevrimiçi oyunlar için öne sürmüştür. Ancak daha sonra Kuss ve arkadaşları (2013) bu kriterlerin internet bağımlılığı için de geçerli olduğunu öne sürmüşlerdir. Daha sonra 2013 yılında DSM-V'te İnternet Oyun Oynama Bozukluğu başlığı altında yer almıştır. İnternet kullanımındaki aşırılık üzerine birçok çalışma olmasına rağmen tanı ölçütleri netlik kazanamamıştır. DSM 5'te internet oyun oynama bozukluğu tanı kriterleri 9 madde ile belirlenmiştir. Bunlar;

- Zihnin internet oyunları ile meşgul olması,
- İnternet oyunlarından uzak kalındığında yoksunluk yaşanması,
- İnternet oyunlarını oynama sıklığı ve miktarının sürekli olarak artış göstermesi,
- Daha önceden keyif alınan diğer yaşam etkinliklerine ilginin azalması,
- İnternet oyunlarını oynamayı sonlandırmaya yönelik girişimlerin başarısız olması,
- İnternet oyunlarını oynama sıklığı ve miktarı ile ilgili başkalarına yalan söyleme, İnternet oyun oynamayı olumsuz duygular ile baş etmede bir kaçış stratejisi olarak kullanmak,
- İnternet oyunlarını oynadığından dolayı kişinin yaşamın diğer alanlarında çatışmalar yaşamaması şeklindedir (APA, 2013).

DSM 5'e göre belirtilen kriterlerden en az 5'inin son 1 yıl içerisinde görülmesi durumunda İnternet Oyun Bağımlılığından bahsedilebilir.

Livingstone internet bağımlılığıyla ilgili bazı sonuçlara ulaşmıştır. Kişinin internet bağımlısı olarak nitelendirebilmesi için, gündelik yaşamda gözlemlenmesi gereken beş temel faktör belirlemiştir. Bunlar;

- 1) Yeterli düzeyde yeme ve uyku,
- 2) Fiziksel sağlık,
- 3) Aile ve arkadaşlarla iyi ilişkiler,
- 4) Okula bağlılık ve okulla ilgili sorumlulukların yerine getirilmesi,
- 5) Hobi ve zevklerin bulunması/ sürdürülmesidir.

Livingstone'a göre bu beş temel davranışa 'evet' ya da biraz' cevabının verilmesi, ekran süresi probleminin kaygı duyulduğu kadar önemli olmadığını göstermektedir (Livingstone, 2017).

Dijital-2020 raporuna göre Türkiye'de 16-64 yaş arası internet kullanıcıları günün 3 saatini televizyon izleyerek, 7.5 saatini internette gezinerek ve 1 saatini de dijital oyunları oynayarak geçirmektedirler (We Are Social, 2020). Yalnızca yetişkinler değil çocuklar da günün önemli kısmını bu teknolojik araçlarla ilgilenerken geçirmektedir. TÜİK 2013 raporuna göre çocuklarda internet kullanımına başlama yaşı ortalama 8-9 yaştır. COVID-19 pandemisi, karantina süreçleri, kısıtlamalar birlikte değerlendirildiğinde günümüz çocuklarının bu ortalamanın çok daha aşağısında internetle tanıştığını söylemek mümkündür. Nitekim TÜİK 2013 raporuna göre %68,7 olan internet kullanım oranının 2020 raporunda %91,8'e yükselmesi bu sürecin bağımlılık riskini artırdığı fikrini destekler niteliktedir. TÜİK 2020 raporuna göre 6-15 yaş grubundaki çocukların %90,1'i hemen her gün internet kullanmaktadır. Ayrıca aynı raporda çocukların %66,1'inin kullandığı teknoloji araçlarının en az birinin kendisine ait olduğu belirlenmiştir (TÜİK, 2020).

Çocuklarda artan internet kullanımı birçok problemi beraberinde getirmektedir. Aşırı ekran kullanımında çocuklarda fiziksel sağlık problemleri, anksiyete, uyku problemleri, düzensiz beslenme dikkat eksikliği gibi olumsuz belirtiler görülmektedir. Bu nedenle günümüzde teknoloji kullanımı ebeveynlere de kaygı vermektedir.

2.7. İlgili Araştırmalar

Cohn (1990), 6 yaşındaki çocukların bağlanma biçimleri ile akran sosyal yeterliliği arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, güvensiz bağlanan erkek çocuklarının akranlarına yönelik daha saldırgan davranışlar sergilediği ve daha fazla problem davranışlarda bulunduğunu görmüştür. Aynı zamanda güvenli bağlanan çocukların sosyal çevreleri ile daha olumlu ilişkiler kurdukları görülmüştür.

Ateş ve Saltalı (2019) okul öncesi gelişim düzeyindeki çocuklarla yaptıkları çalışmada çocukların dijital teknoloji kullanımlarını artıran faktörler arasında ailelere göre arkadaş yokluğunun ilk sırada olduğu sonucuna varmışlardır. Daha büyük bir yaş grubu ile çalışan Kayri, Tanhan ve Tanrıverdi (2014) de çalışmalarında benzer şekilde aileleriyle ilişkilerinde problem gören öğrencilerin dijital teknoloji kullanımlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Ural, Güven, Sezer, Azkeskin ve Yılmaz'ın (2005) çalışmasında okul öncesi dönemdeki çocukların bağlanma biçimleri ile sosyal ilişkileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre güvensiz bağlanan çocukların anksiyete ve içe dönüklük düzeyi puanlarının güvenli bağlanan çocuklara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Ayrıca çocukların duygu düzenleme becerileri de bağlanma örüntüsüne göre farklılık göstermektedir.

Çelebi (2020) 316 lise öğrencisi ile yaptığı çalışmada ergenlerin bağlanma stilleri ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin bağlanma stilleri ile internet bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Ergenlerin internet bağımlılığı puanı yükseldikçe saplantılı bağlanma puanlarının da arttığı görülmüştür.

Şahin ve Arı (2015) okul öncesi gelişim düzeyindeki çocukların bağlanma örüntülerine göre duygu düzenleme becerilerini inceledikleri çalışmada güvenli bağlanan çocukların diğer çocuklara göre daha yüksek duygu düzenleme puanı aldıklarını bulmuşlardır.

Morsünbül (2014) tarafından yapılan çalışmada güvenli bağlanma stillinin internet bağımlılığın negatif yönde yordadığı görülmüştür. Kaygılı ve kaçingın bağlanma stilleri ise internet bağımlılığını pozitif yönde yordamaktadır. Benzer şekilde Lei ve Wu (2007) tarafından yapılan çalışmada ergenlerde bağlanma örüntüsü ve internet kullanımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ergenlerin ebeveynlerine güvenli bağlanmaları ile problemlili internet kullanımı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

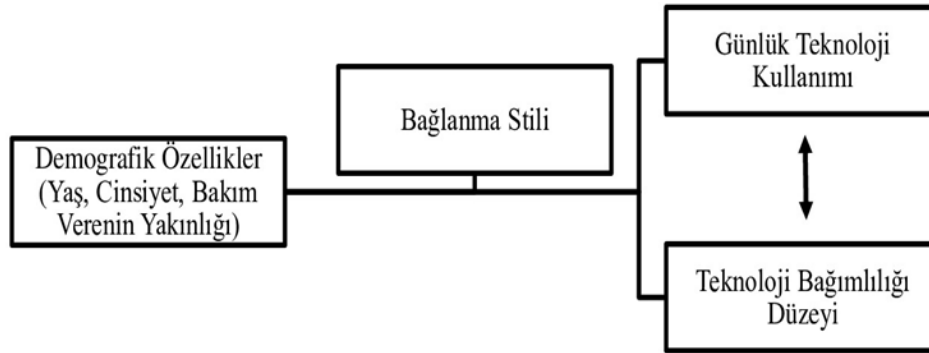
Omrak (2019), okul öncesi eğitim düzeyindeki çocuklarda bağlanma örüntüleri ve duygu düzenlemenin teknoloji kullanımı ile ilişkisini incelediği çalışmada teknoloji kullanım süresinin artması ile güvenli bağlanma puanının azaldığını gözlemlemiştir. Bu çalışmanın yapıldığı dönemde teknoloji kullanımına ilişkin geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış bir ölçek bulunmadığından teknoloji kullanımına ilişkin verileri demografik bilgi formu içerisindeki sorularla toparlamıştır. Yapılacak olan bu araştırmada ise 2019 yılında geçerlik güvenilirlik çalışması yapılmış olan PMKÖ kullanılarak önceki çalışmalarla birlikte literatüre katkı sağlanacaktır.

3. YÖNTEM

Araştırma nicel, ilişkisel ve kesitsel bir çalışma türündedir. Araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen ölçekler ve araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu saha çalışması kapsamında uygulanmıştır. Form, elden verilmiş ve doldurulduktan sonra katılımcıdan teslim alınmıştır. Çevrimiçi ortamda uygulama yapılmamıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacı doğrultusunda nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli çok sayıda elemanı bulunan bir evrende, evrenden alınan bir grup, örneklem veya örnek üzerinden evren hakkında genel bir yargıya varmak üzere tarama yapılmasını içerir. Araştırmanın modeli Şekil 2’de belirtildiği gibidir.

Şekil 2. Araştırmanın Modeli

3.2. Katılımcılar

Katılımcılar Mersin ilinde bulunan 5-6 yaş arası çocuklar ve onların ebeveynlerinden oluşmaktadır. Oyuncak Öykü Tamamlama Testinin uygulandığı çocuğun ebeveyni tarafından Problemlili Medya Kullanım Ölçeği doldurulmuş ve OÖTM ve PMKÖ çifti araştırmaya dahil edilmiştir. Katılımcılar, OÖTT’den elde edilen sonuçlara göre katılımcılar güvenli ve güvensiz biçiminde 2 grup halinde incelenmiştir.

Örneklem seçiminde amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya dahil olacak okul öncesi gelişim düzeyinde bulunan 60-72 ay arası öğrencilerden araştırmaya katılma izni bulunan ailelerin çocukları dahil edilerek toplamda 54 veli-öğrenci çifti araştırmaya dahil edilmiştir.

Araştırmanın veri analizi kısmında normallik analizinde bulunan uç değerlerin araştırmadan çıkarılması ile 49 veli-öğrenci çifti ile çalışmaya devam edilmiştir.

3.3. Prosedür

Araştırmanın yapılabilmesi için Çağ Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu ile çalışmanın katılımcılarının bulunduğu kurumların müdürlerinden gerekli izinler alınmıştır.

Ayrıca çalışmaya katılan öğrencilerin velilerinin onamları alınmıştır. Çocuklar ile yapılan Oyuncak Öykü Tamamlama Testi yüz yüze yapılmış ve her bir çocuk için ortalama 15 dakikalık bir oyun süresi yer almaktadır.

OÖTT uygulaması yapılırken çocuklarla bireysel olarak, sessiz bir odada, baş başa görüşme yapılmıştır. Test uygulaması yemek saatleri dışında gerçekleştirilmiştir. Okulda yer alan, çocukların boyutlarına uygun masa ve sandalyeler kullanılmıştır. Uygulamacı ve çocuk karşı karşıya oturmuşlardır. Her hikayenin ardından hikayeye ilişkin materyal kaldırılıp yeni hikayenin materyalleri masaya konmuştur. Oyun sonlandıktan sonra çocuklara hediye olarak bir sticker verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya dahil etmek üzere katılımcıların yaş, cinsiyet, ekran kullanım süresi, birincil bakım verenin yakınlık düzeyi gibi soruların yer aldığı 5 sorudan oluşan Demografik Bilgi Formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Form, PMKÖ Ebeveyn Formu ile birlikte ebeveyn tarafından doldurulmuştur. Alınan bilgiler araştırmanın alt hipotezlerine yanıt aramakta ve Sonuç kısmında yer alacak olan istatistiksel analizlerde kullanılmaktadır.

3.4.2. Problemlili Medya Kullanım Ölçeği (PMKÖ): Ekran Bağımlılığı Ölçeği Ebeveyn Formu

2017 yılında Domoff ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan Problemlili Medya Kullanım Ölçeği'nin 2019 yılında Furuncu tarafından Türkçe çeviri ve geçerlik güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek 12 yaş altındaki çocuklarda problemlili medya kullanımının saptanması açısından literatürde bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Uzun formu 27 ve kısa formu 9 sorudan oluşan ölçek 5'li likert tipinde ve tek faktör halindedir. Ölçek maddelerinden alınan puanlar hesaplandıktan sonra kısa form için

toplam puanın 9'a bölünmesiyle ölçek puanı belirlenir. Bu doğrultuda ölçekten alınabilecek minimum puan 1 ve maksimum puan 5 olarak belirlenmektedir. Furuncu'nun çalışmasında uzun ve kısa form için güvenilirlik katsayısı sırasıyla .97 ve .92 olarak bulunmuştur. Türkçe'ye uyarlama çalışmasının ardından PMKÖ uzun ve kısa formları 4-11 yaş arası çocukların problemleri medya kullanım düzeylerini belirlemek açısından literatüre kazandırılmıştır. Bu çalışmada PMKÖ kısa formu kullanılmıştır. Katılımcılar formu doldurduktan sonra çocuklarla yapılan OÖTT sonuçları ile eşleştirilerek istatistiksel analize dahil edilmişlerdir. Mevcut çalışmada ölçeğin kısa formu kullanılmış ve güvenilirlik katsayısı incelendiğinde Cronbach Alpha değeri .98 olarak belirlenmiştir.

3.4.3. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT)

Cassidy'nin (1988) testi temel alınarak Uluç (2005) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış olan test 60-72 ay arası çocukların bağlanma örüntülerini değerlendirmek amacı ile oluşturulmuştur.

Test, oyuncak materyalleri kullanılarak bir ailenin yaşadığı 6 yarım senaryoyu çocuğun tamamlaması biçiminde ilerlemektedir. Çocuğun hikaye içerisindeki çocukla özdeşim kurarak kendi bağlanma örüntüsünün temsilini belirttiği kabul edilmektedir. 6 hikayenin ilki ısınma hikayesi niteliğindedir ve değerlendirme içerisinde kabul edilmemektedir. Ardından diğer 5 hikaye için çocuğun hikayeyi tamamlama biçimindeki güvensiz, kaçınan, kararsız, güvenli unsurlar ele alınarak puanlama yapılır. İlk olarak güvenli-güvensiz olarak belirlenebileceği gibi 5'li likert tipinde bir puanlama da yapılabilmektedir. Bu çalışmada sonuçlar güvenli ve güvensiz biçiminde sınıflandırılmıştır.

Çalışmada çocuklarla bireysel olarak çalışılmış ve her bir katılımcının ortalama OÖTT tamamlaması 15 dakikadır. Materyaller satın alınmış veya araştırmacı tarafından yapılmıştır. Hikayeler için gerekli oyuncaklar masaya dizilmiş ve ardından çocuğa "Şimdi seninle bir oyun oynayacağız." yönergesi verilerek oyunun içeriği açıklanmıştır. Ek-2'de 5 aşamalı oyunun detaylı yönergeleri yer almaktadır.

Çocuğun verdiği yanıtlar araştırmacı tarafından detaylı biçimde not alınmış ve araştırmacı yanlılığı etkisini minimuma indirmek adına araştırmacı dahil olmak üzere toplam 4 farklı uzman tarafından yeniden incelenmiştir. Ortak kararlar belirlenen sınıflandırmalar not alınarak araştırmaya dahil edilmiştir. Değerlendirmeler Uluç (2005)

tarafından önceki çalışmalara dayanarak oluşturulan puanlama kılavuzuna bağlı kalınarak yapılmıştır. Puanlamalar yapılırken 4 değerlendirme ölçütü mevcuttur;

- 1- Duyguların açık bir şekilde ifade edilmesi,
- 2- Ebeveyn çocuk bağlanması,
- 3- Öyküdeki çatışmalı durumların pozitif yönde çözüme kavuşturulması,
- 4- Çocuğun öykünün bütünüyle uyumlu cevaplar vererek hikayeyi sürdürmesi (Uluç, 2009).

Öykülerin değerlendirilmesinde değerlendirmeciler arası büyük tutarsızlık oluşturan katılımcılar öncelikli olarak değerlendirmeciler tarafından ortak biçimde ele alınıp yeniden tartışılmalı ancak yine de ortak bir kanıya varılmazsa araştırmadan çıkarılmalıdır(Uluç ve Öktem, 2009). Kararsızlık yaşanan ve oy birliğine ulaşamayan sonuçların araştırmaya dahil edilmemesine karar verilmiş olmasına karşında ortak karara varılmayan bir sonuç yer almamaktadır. Çalışma sonuçları güvenli ve güvensiz sınıfına oy birliğiyle ayrılmıştır.

Testin orijinal halinde Cassidy öykü sonuçlarını güvenli ve güvensiz olarak sınıflandırıp daha sonra güvensiz sınıfını kendi içerisinde kaçınan ve kararsız olarak 2'ye ayırmıştır. Ancak Uluç, çalışmasında güvenli-güvensiz sınıflandırmasına bağlı kalmıştır. Türkçe uyarlama çalışmasında güvenilirlik katsayısı her bir test için .72 ve .92 arasında değişmiş ve genel güvenilirlik .91 olarak belirlenmiştir. Omrak (2019) klinik psikoloji yüksek lisans tez çalışmasında Oyuncak Öykü Tamamlama Testi'ni 5'li likert biçiminde değerlendirip güvenilirlik katsayısını .81 olarak saptamıştır. Mevcut çalışmada testin güvenilirlik katsayısı .98 olarak bulunmuştur.

3.5. Veri Analizi

Oyuncak Öykü Tamamlama Testi puanlanırken araştırmacı yanlılığı etkisini elimine etmek amacı ile test esnasında video kaydı alınmış, ardından bu kayıtlar 4 bağımlı araştırmacı tarafından değerlendirilip ortak sonuç puan olarak kaydedilmiştir. Puanlamanın ardından videolar silinmiş ve ebeveynler tarafından doldurulan formlar OÖTT puanları ile eşleştirilmiştir. Veriler SPSS 26.0 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Veriler arasındaki ilişkileri incelemek amacı ile normal dağılım göstermeyen ikili karşılaştırmalı verilerde Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır.Puanlar arası ilişkilerin karşılaştırılmasında Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Çoklu

kategorili karşılaştırmalı verilerde ise Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Uygulamalar sırasında yapılan tüm analizlerde güven seviyesi %95 olarak belirlenmiş ve p değeri <0.05 olarak kabul edilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın hipotezlerini sınamak amacıyla elde edilen bulguların istatistiksel analizlerine yer verilmiştir. Araştırmaya 54 çocuk-ebeveyn çifti katılmış ve veri analizi aşamasında 5 katılımcı kaybedilmiştir. Araştırmanın devamında veri analizleri 49 çocuk-ebeveyn çiftinden elde edilen sonuçlar ile yapılmıştır. Tablo 1’de katılımcıların cinsiyet dağılımları, Oyuncak Öykü Tamamlama Testi sonuçları ile belirlenen bağlanma örüntülerine göre dağılımları ve Kişisel Bilgi Formundan edinilen bilgilere göre günlük teknoloji kullanım sürelerinin dağılımları yer almaktadır. Katılımcıların 28’i (%57,1) güvenli ve 21’i (%42,9) güvensiz olarak belirlenmiştir. Verilen bilgi formundan edinilen bilgilere göre katılımcıların gün içerisinde ekran karşısında geçirmiş oldukları süre katılımcıların 20’sinin (%40,8) günde 0-2 saat, 18’inin (%36,7) günde 2-4 saat ve 11’inin (%22,4) günde 4 saatten daha uzun olduğu yönünde belirlenmiştir. 49 katılımcının 27’si (%55,1) erkek ve 22’si (%44,9) kız çocuklarından oluşmaktadır. (Tablo 1).

Tablo 1.

Katılımcılara İlişkin Kişisel Verilerin Yüzdeler Değerleri

	Frekans	%
Çocuğun Cinsiyeti (n=49)		
Erkek	27	55,1
Kız	22	44,9
Çocuğun Bağlanma Stili (n=49)		
Güvenli	28	57,1
Güvensiz	21	42,9
Günlük Teknoloji Kullanım Süresi (n=49)		
0-2	20	40,8
2-4	18	36,7
4+	11	22,4

Cinsiyet bazında bağlanma örüntüleri değerlendirildiğinde çocukların cinsiyete göre bağlanma stilleri dağılımı erkek çocuklarının 15'inin güvenli, 12'sinin güvensiz olarak olması şeklindedir. Kız çocuklarının ise 13'ü güvenli ve 9'u güvensiz olarak sınıflandırılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2.

Cinsiyet Bazında Bağlanma Stillerine İlişkin Bulgular

Cinsiyet	Güvenli	Güvensiz	Toplam
Erkek	15	12	27
Kız	13	9	22
Toplam	28	21	49

Kategorize değişkenlerin ortalamaları incelendiğinde katılımcıların ortalama yaşının 5,59 olduğu belirlenmiştir. Katılımcı çocukların anaokuluna gitme süreleri yıl bazında 1,77 olarak belirlenmiştir. Problemlili Medya Kullanım Ölçeği (PMKÖ) puanları ise ortalama 2,72 olarak belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3.

Kategorize Değişkenlerin İncelenmesi

	N	Min	Max	Ortalama	Std
Yaş	49	5	6	5,59	,49
Anaokuluna Gitme Süresi	49	1	3	1,77	,79
Problemlili Medya Kullanım Ölçeği Puanı	49	1	5	2,72	1,55

Std; Standart Sapma

Güvenli ve güvensiz bağlanan olarak ayrılan grupların teknoloji düzeyleri farkını incelemeye önce grupların normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Shapiro-Wilk testi sonuçları incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre gruplar için dağılım normal dağılıma sahip değildir.

Grupların normallik varsayımı bozulmuştur. Bu nedenle parametrik testlerin alternatifi olan non-parametrik testler kullanılmıştır. Güvenli ve güvensiz bağlanan grupların ekran bağımlılığı düzeyleri arasındaki farkı belirlemek için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda katılımcıların ekran bağımlılığı düzeyleri bakımından güvenli ve güvensiz bağlanan 2 bağımsız grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=.035<.05$). Buna göre H1 hipotezi sağlanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4.

Çocukların Bağlanma Stillere Göre Teknoloji Bağımlılığı Puanları Farkının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Bağlanma	N	S.T	S.0.	Z	U	p
Güvenli	28	23,29	500,00	-2,15	11.00	.035
Güvensiz	21	23,83	581,00			
Toplam	49					

Kişisel bilgi formundan alınan bilgilerle belirlenen günlük teknoloji kullanımı süreleri kategorize değişkenlerle belirlenmiştir. Bu değişkenlerin bağlanma stilleri ile ilişkisinin incelenmesi adına grupların normallik değerleri incelenmiştir. Bu doğrultuda günde 0-2 saat ekran kullanımı, 2-4 saat kullanımı ve 4+ saat kullanımı gruplarının normallik dağılımı incelendiğinde normallik varsayımı sağlanamamıştır.

Normallik varsayımının bozulması nedeni ile bar grafikleri incelenerek uç değerler kontrol edilmiştir. Uç değerlerin çalışmadan çıkarılmasının ardından uç değer grafiğinde bir uç değer bulunmaması şartı sağlanmasına rağmen p değeri değişmemiş ve parametrik testlerin alternatifi olan non-parametrik testler kullanılmıştır.

Elde edilen sonuçlara göre Kruskal Wallis testi, güvenli ve güvensiz bağlanan grupların günlük teknoloji kullanım süreleri arasındaki farkı değerlendirmek için kullanılmıştır. Buna göre günde 0-2 saat teknoloji kullanan grup ile 2-4 saat teknoloji kullanan grup arasındaki bağlanma puanları birbirine yakın görülürken günde 4+ saat teknoloji kullanan grubun bağlanma puanı daha düşüktür. Günlük 4 saat ve üzeri teknoloji kullanım süresi olan çocuklarda güvenli bağlanmanın daha düşük olduğu görülmüştür. Gruplar arası fark değerlendirildiğinde analiz sonucuna göre bağlanma stillerine göre günlük teknoloji kullanım süreleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($p=.001<.05$). Buna göre H2 hipotezi sağlanmıştır (Tablo 5).

Tablo 5.

Çocukların Bağlanma Stillerine Göre Günlük Teknoloji Kullanım Süreleri Farkının Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	S.O.	S.D.	χ^2	p
Bağlanma	0-2	20	30,89	1.54	14,86	.001
	2-4	18	23,00	1.27		
	4+	11	11,10	1.0		
	Toplam	49				

P<.05

Kişisel bilgi formundan elde edilen bilgilere göre çocukların cinsiyetlerine göre teknoloji bağımlılığı puanları farkının değerlendirilmesi amacı ile bağımsız t testinin non parametrik alternatifi olan Mann-Whitney U Testi sonuçları incelenmiştir. Analiz sonucuna göre çocukların teknoloji bağımlılığı puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=.88>.05$). Buna göre H3a hipotezi sağlanamamıştır (Tablo 6).

Tablo 6.

Çocukların Cinsiyetlerine Göre Teknoloji Bağımlılığı Puanları Farkının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S.T	S.O.	Z	U	p
Kız	22	23,24	581,0	-,144	256.00	.88
Erkek	27	23,81	500,0			
Toplam	49					

P>.05

Çocukların yaşına göre teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasındaki farkın değerlendirilmesi amacı ile Mann-Whitney U testi sonuçları incelenmiştir. Analiz sonucuna göre çocukların yaşına göre teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=.89>.05$). Buna göre H3b hipotezi sağlanamamıştır (Tablo 7).

Tablo 7.

Çocukların Yaşına Göre Teknoloji Bağımlılığı Puanları Farkının Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Yaş	N	S.T	S.0.	Z	U	p
5 Yaş	21	23,83	429,0	-,136	246,0	.89
6 Yaş	28	23,29	652,0			
Toplam	49					

p>.05

Çocukların yaşına göre bağımlılık stilleri arasındaki farkın değerlendirilmesi amacı ile Mann-Whitney U testi sonuçları incelenmiştir. Analiz sonucuna göre çocukların yaşına göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (p=.55>.05). Buna göre H4b hipotezi sağlanamamıştır (Tablo 8).

Tablo 8.

Çocukların Yaşına Göre Bağlanma Stilleri Farkının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Yaş	N	S.T	S.0.	Z	U	p
5 Yaş	21	24,72	445,0	-,58	200,0	.55
6 Yaş	28	22,71	636,0			
Toplam	49					

p>.05

Çocukların cinsiyetine göre bağlanma stilleri arasındaki farkın değerlendirilmesi amacı ile Mann-Whitney U testi sonuçları incelenmiştir. Analiz sonucuna göre çocukların cinsiyetine göre bağlanma stilleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (p=.89>.05). Buna göre H4a hipotezi sağlanamamıştır (Tablo 9).

Tablo 9.

Çocukların Cinsiyetine Göre Bağlanma Stilleri Farkının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S.T	S.0.	Z	U	p
Kız	22	23,26	488,50	-.13	200,0	.89
Erkek	27	23,70	592,50			
Toplam	49					

p>.05

Çocukların yaşına göre günlük teknoloji kullanım süreleri arasındaki farkın değerlendirilmesi amacı ile Mann-Whitney U testi sonuçları incelenmiştir. Analiz sonucuna göre çocukların yaşına göre günlük teknoloji kullanım süreleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=.21>.05$). Buna göre H5a hipotezi sağlanamamıştır (Tablo 10).

Tablo 10.

Çocukların Yaşına Göre Günlük Teknoloji Kullanım Süreleri Farkının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Yaş	N	S.T	S.0.	Z	U	p
5 Yaş	21	20,61	371,0	-1,25	200,0	.21
6 Yaş	28	25,36	710,0			
Toplam	49					

$p>.05$

Çocukların cinsiyetine göre günlük teknoloji kullanım süreleri arasındaki farkın değerlendirilmesi amacı ile Mann-Whitney U testi sonuçları incelenmiştir. Analiz sonucuna göre çocukların cinsiyetine göre günlük teknoloji kullanım süreleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p=.81>.05$). Buna göre H5b hipotezi sağlanamamıştır (Tablo 11).

Tablo 11.

Çocukların Cinsiyetine Göre Günlük Teknoloji Kullanım Süreleri Farkının Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	S.T	S.0.	Z	U	p
Kız	22	23,10	577,50	-,236	252,50	.81
Erkek	27	23,98	503,50			
Toplam	49					

$p>.05$

Elde edilen bulgulara ilişkin Pearson Korelasyon Analizi sonuçları değerlendirildiğinde çocukların bağlanma puanı ile teknoloji bağımlılığı düzeyi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p= -.84 >.05$). Yani bağlanma puanı yükseldikçe teknoloji bağımlılığı düzeyi düşmektedir. Bağlanma puanının yükselmesi

güvenli bağlanmanın yüksek olduğunu gösterdiğinden bağlanma güvenli hale geldikçe teknoloji bağımlılığı düzeyinin düştüğü görülmektedir. Buna göre H6 hipotezi sağlanmıştır (Tablo 11).

Çocukların günlük teknoloji kullanım süreleri ile teknoloji bağımlılığı puanı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p = .70 > .05$). Buna göre ekran başında geçirilen süre arttıkça ekran bağımlılığı düzeyi de artmaktadır. Değerlendirme sonucuna göre H7 hipotezi sağlanmıştır (Tablo 11).

Çocukların bağlanma puanı ile günlük teknoloji kullanım süresi ile arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p = -.54 > .05$). Yani ekran kullanım süresi arttıkça bağlanma güvensiz hale gelmektedir. Buna göre H8 hipotezi sağlanmıştır (Tablo 12).

Tablo 12.

Değerler Arası Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	GTKS	PMKÖ Puanı	Bağlanma Puanı
GTKS	1		
PMKÖ Puanı	.70	1	
Bağlanma Puanı	-.54	-.84	1

$P < 0.01$; PMKÖ: Problemler Medya Kullanım Ölçeği; GTKS: Günlük Teknoloji Kullanım Süresi

5. TARTIŞMA

5.1. Demografik Bilgiler Açısından Araştırma Değişkenlerinin İncelenmesi

Okul öncesi gelişim düzeyindeki çocuklarda bağlanma örüntülerine göre ekran bağımlılığı düzeylerinin incelendiği bu çalışmada Kişisel Bilgi Formundan alınan bilgilere göre katılımcıların %55,1'i erkek ve %44,9'u kız çocuklarından oluşmaktadır. Çalışma grubu belirlenirken cinsiyet açısından dengeli bir dağılım hedeflendiğinden mevcut sonuç beklenen bir sonuçtur.

Katılımcıların günlük ekran kullanım süreleri değerlendirildiğinde çocukların %40,8'inin gün 0-2 saat, %36,7'sinin günde 2-4 saat ve %23,5'inin günde 4 saatten fazla ekran karşısında vakit geçirdikleri görülmüştür. Omrak'ın (2019) çalışmasında elde ettiği bulgulara göre çocukların %56,8'inin günde 0-1 saat, %34,1'inin günde 1-2 saat ve %9,1'inin günde 2 saatten fazla ekran karşısında vakit geçirdiği görülmüştür. Mevcut çalışmada elde edilen bulgularda da verilen kategorilerden en alt seçeneğin yüksek düzeyde görülmesi açısından literatürle paralellik görülmektedir. Ancak günlük 4 saatten fazla ekran karşısında vakit geçiren katılımcı sayısının yüksekliği (%23,5) endişe vericidir. Amerikan Pediatri Derneğinin (2013) önerisinin çok üzerinde olan bu bulgu günümüzde ebeveynlerin birçok nedenden ötürü (yemek yerken, boş zamanlarda, dışarıdayken) çocukları ekranla baş başa bırakmasını düşündürmektedir. Nitekim Omrak'ın (2019) çalışmasında çocukların ekran kullanım nedenleri değerlendirildiğinde yemek yemek, sakinleşmek, annenin başka işlerini yapabilmesi için zaman oluşturmak gibi nedenler görülmüştür. Literatürde çocukların ekran karşısında vakit geçirme nedenlerine ilişkin benzer bulguların olduğu çalışmalar mevcuttur (Akkuş, Yilmazer, Şahinöz ve Sucaklı, 2015).

Araştırmada elde edilen verilere göre demografik değişkenler yaş, cinsiyet ve bakım verenin yakınlık düzeyi olarak belirlenmiştir. Sonuçlar elde edildiğinde katılımcıların tamamının birincil bakım vereninin anne olması nedeni ile bakım verenin yakınlığı bir değişken olarak araştırmaya dahil edilememiştir. Bu durum çalışma grubunun az sayıda ve benzer özellikte ailelerden oluşması ile açıklanabilir.

5.2. Bağlanma Örüntülerine Dair Verilerin İncelenmesi

Okul öncesi gelişim düzeyindeki çocuklarda bağlanma örüntülerine göre ekran bağımlılığı düzeylerinin incelendiği bu çalışmada OÖTT sonuçları doğrultusunda bağlanma puan dağılımları incelendiğinde, çocukların %57,1'inde güvenli bağlanma ve

%42,9'unda güvensiz bağlanma gözlenmiştir. Omrak'ın (2019) çalışmasında çocukların %90,9'unun güvenli ve %9,1'inin güvensiz bağlanmaya sahip oldukları, Cohn 1990 yılında Amerika'da altı yaş çocuklarla yaptığı araştırma sonucunda çocukların %55'inin güvenli, %45'inin de güvensiz bağlanmaya sahip olduğu, Uluç'un (2005) çalışmasında çocukların %75'inin güvenli, %25'inin güvensiz bağlanmaya sahip olduğu görülmüştür. Yapılan bu çalışmada güvenli bağlanma oranının güvensiz bağlanmaya göre daha yüksek olması açısından literatür bulguları ile paralellik görülmektedir. Bunun nedeni katılımcıların benzer özelliklere sahip ailelerle ve sınırlı sayıda çocukla yapılması ile açıklanabilir.

Yaş ve cinsiyet değişkenlerinin diğer değişkenler ile ilişkisi incelendiğinde çocukların yaşı bakımından bağlanma stilleri farkı incelenmiştir. Bu doğrultuda çocukların cinsiyeti bakımından bağlanma stilleri farkı incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bulgu literatürdeki bazı sonuçlar ile örtüşürken bazı sonuçlar ile örtüşmemektedir. Literatürde genel olarak cinsiyete göre bağlanma stillerinin farklılaştığını gösteren çalışmalar mevcuttur (Özgül, Demir, Ünübol, 2019; Çelebi, Çelebi, 2020). Ancak bağlanma stillerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur (Canatan, 2018).

Çocukların yaşı bakımından bağlanma stilleri farkı incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Çalışmanın genelinde yaşa göre farklılık bulunmamasının nedeninin yaş aralığının sınırlı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Ancak literatürde bu bulgu ile benzerlik gösteren çalışmalar da mevcuttur (Kaplan, 2019).

Çalışmanın sonuçlarına göre günlük ekran kullanımı süresi ile bağlanma biçimi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu doğrultuda ekran kullanım düzeyi azaldıkça güvenli bağlanma puanının arttığı görülmüştür. Omrak'ın (2019) çalışmasına paralel yönde olan bu bulgu annenin bağlanma figürü olarak çocuğun yanında yer alması ve çocuğun anne ile yeterli vakit geçirmesi ile çocuğun teknoloji ile problemleri iletişimini sınırladığını göstermektedir.

5.3. Teknoloji Bağımlılığına Dair Verilerin İncelenmesi

Çalışmanın sonuçlarına göre çocukların günlük teknoloji kullanım düzeyleri incelendiğinde gün içerisinde ekran karşısında geçirmiş oldukları süre katılımcıların 20'sinin (%40,8) günde 0-2 saat, 18'inin (%36,7) günde 2-4 saat ve 11'inin (%22,4) günde 4 saatten daha uzun olduğu yönünde belirlenmiştir. Literatüre göre bulgular daha yüksek görülmektedir. Omrak'ın (2019) çalışmasında katılımcıların %56,8'inin günde 1

saate kadar ve %9.1'inin 2 saatten fazla televizyon izledikleri görülmüştür. Günümüzde ekran kullanımının farklı teknolojik aletlerle genişlediği düşünüldüğünde çalışma sonuçlarına televizyon dışı ekran kullanımının da göz önünde bulundurulmasından kaynaklı olarak bu yüksek oranın görülmesi açıklanabilir.

Çocukların yaşı bakımından teknoloji bağımlılığı düzeyi farkı incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu durumun araştırmada yaş dağılımının yakın düzeyde olması ve çalışma grubunun yeterince geniş olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmada kapsamında yaş skalası oldukça sınırlı tutulmuş ve 5-6 yaş arasındaki çocuklar ile çalışılmıştır. Buradaki 1 yıllık yaş farkı içerisinde teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasında anlamlı bir fark görülmemesi beklenir bir sonuçtur. Literatürde daha geniş yaş aralıkları ile yapılan çalışmalarda yaş arttıkça teknoloji bağımlılığı düzeyinin arttığı görülmüştür (Budak, 2020).

Çocukların cinsiyeti bakımından teknoloji bağımlılığı farkı incelendiğinde anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bunun durumun araştırmanın çalışma grubundaki cinsiyet dağılımının yakınlığı ve çalışma grubunun yeterince geniş olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatürde cinsiyete göre teknoloji bağımlılığı düzeylerinin farklılaştığının görüldüğü çalışmalar mevcuttur (Budak, 2020; Çakır, Kocagöz ve Karakuş, 2021).

Araştırma sonuçlarına göre günlük teknoloji kullanım süresi arttıkça teknoloji bağımlılığı düzeyinin de arttığı görülmüştür. Bu doğrultuda araştırma sonuçları literatür çalışmaları ile paralellik göstermektedir. Literatür çalışmalarında teknoloji kullanım süresi arttıkça teknoloji bağımlılığı düzeyinin de arttığı görülmüştür (Akgün Kostak ve Kocaaslan, 2020; Balıkcı, 2018). Bu durum çocuğun teknoloji kullanım süresi arttıkça alışkanlık döngüsüne girmesi ve günün daha büyük kısmını teknoloji ile iç içe geçirdiğinde yoksunluğunu daha yoğun hissetmesi ile açıklanabilir.

5.4. Bağlanma Örüntüsü ile Teknoloji Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırma sonuçlarına göre okul öncesi gelişim düzeyindeki çocukların bağlanma örüntülerine göre teknoloji bağımlılığı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmüştür. Ayrıca çalışmanın ana değişkenleri olan bağlanma puanı ile teknoloji bağımlılığı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yani bağlanma güvenli hale geldikçe ekran bağımlılığı düzeyinin düştüğü görülmektedir. Literatür çalışmaları incelendiğinde okul öncesi dönemde bağlanma stilleri ile teknoloji bağımlılığı ilişkisinin incelendiği sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür. Mevcut

çalışma ile benzerlik gösteren Omrak'ın (2019) çalışmasında bağlanma ve teknoloji bağımlılığı ilişkisinin bulguları paralellik göstermektedir.

Dilsiz ve Kandemir'in (2020) lise öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarında da kaygılı ve kaçınan bağlanma stilinin sosyal medya bağımlılığını arttırdığı, ancak güvenli bağlanma stilinin sosyal medya bağımlılığını azaltıcı etkisi olmasına rağmen bu etkinin zayıf olduğu görülmüştür.

Güvenli bağlanma puanının artması ile ekran bağımlılığının azalmasının nedenleri düşünüldüğünde bunun annenin çocuğun bağlanma figürü olması nedeni ile çocuğun problemleri medya ile ilişkisinin azalmasının sağlanabilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Aynı zamanda güvenli bağlanmayı sağlamış olan ebeveynlerin teknoloji kullanımına ilişkin bilgi sahibi olmaları, çocuklarının teknolojik unsurlarla iletişimini kontrol altında tuttukları da düşünülebilir. Literatürde bu düşünceyi destekleyen çalışmalar mevcuttur (Kılınç, 2015).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın sonucunda ekran bağımlılığı ile bağlanma örüntüsü arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bağlanma güvenli hale geldikçe ekran bağımlılığı düzeyi düşmektedir. Ayrıca teknoloji bağımlılığı düzeyi bağlanma stillerine göre farklılaşmaktadır. Bu da göstermektedir ki erken dönemde çocukların anne ile vakit geçirmesi, bir bağlanma figürü olarak çocuğun anneye sahip olması, anne-çocuk arasındaki iletişimin güçlülüğü günümüzün önemli problemlerinden olan ekran bağımlılığı düzeyinin düşük olmasında etkili olabilmektedir. Bu doğrultuda, ebeveynleri bilinçli hareket etmesi ve ekran kullanımını mümkün olduğunca denetlemesi ile ekran kullanımı ödül veya dikkat dağıtma mekanizması olmaktan çıkarılabilir.

Çalışmada kullanılan Problemlili Medya Kullanım Ölçeği Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının ardından literatürde ilk defa bu çalışmada kullanılmıştır. Omrak'ın (2019) çalışmasında teknoloji kullanımının kişisel bilgi formu ile ölçülmesinin ardından mevcut çalışmada geçerlik ve güvenilirlik çalışması gerçekleştirilmiş olan PMKÖ formu ile kullanılarak sonuçlar desteklenmiştir. Ancak katılımcıların OÖTT uygulamasının uzun sürmesi ile kısıtlanması dolayısıyla ölçeğin daha büyük örneklerde yeniden kullanılması ile literatüre katkı sağlanması önerilmektedir.

Çalışmada bakım verenin yakınlık derecesinin diğer değişkenlerle ilişkisi tüm katılımcıların bakım vereninin anne olması nedeni ile incelenememiştir. Sonraki çalışmalarda bu bağlamda çeşitliliği olan bir grup ile çalışılması ve bakım verenin yakınlık derecesinin de değişken olarak araştırmaya dahil edilmesi ile literatüre katkı sağlayacak bulgular elde edilebileceği düşünülmektedir.

Daha sonraki çalışmalarda daha geniş bir örneklem ile çalışılması ile mevcut çalışmanın sınırlılıklarının elimine edilmesi ve daha genellenebilir sonuçlar elde edilmesi önerilmektedir.

Daha sonraki çalışmalarda bakım verenin demografik bilgilerinin de edinilmesi ve çalışmaya değişken olarak dahil edilmesi ile teknoloji bağımlılığı ile bağlanma stili arasındaki ilişkinin derinlemesine incelenmesi önerilmektedir.

Aynı zamanda okul öncesi gelişim dönemindeki çocukların teknoloji kullanımına dair bilgilerin sınırlı olması, bu dönemde çocukların teknoloji kullanımına dair psikoloji literatüründe yeni çalışmaların yer alması ile klinik anlamda da faydalı bilgiler edinileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- American Academy of Pediatrics. (2016). American Academy of Pediatrics announces new recommendations for children's media use. Retrieved from <https://www.aap.org/en-us/about-the-aap/aap-press-room/Pages/American-Academy-of-Pediatrics-Announces-NewRecommendations-for-Childrens-Media-Use.aspx>
- American Psychiatric Association (2013) DSM-5 - Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5. 5th ed. Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Ainsworth, M.D.S. (1979). Attachment as related to mother-infant interaction. *Advances in the Study of Behavior*, 9, 1–51.
- Ainsworth M.D.S., Blehar M.C., Waters E., Wall S. (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Akgün Kostak M., Kocaaslan EN. (2020). Hastanede Yatarak Tedavi Gören 6-12 Yaş Çocuklarda Bilgisayar Oyunları Bağımlılık Düzeyleri. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi*, 17(3), 7-231.
- Akkuş, S., Yılmaz, Y., Şahinöz, A., Sucaklı, İ. (2015). 3-60 ay arası çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 1, 351-360.
- Aslan, A. (2016). *The changes in safer internet use of children in Turkey between the years of 2010- 2015 and impacts of related implementations*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi.
- Ateş MA, Saltalı N. (2019). KKTC'de Yaşayan 5-6 Yaş Çocukların Tablet ve Cep Telefonu Kullanımına İlişkin Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi (GEBD)*, 5(1), 62-90.
- Balıkçı R. (2018). *Çocuklarda Ve Ergenlerde Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ve Agresif Davranışlar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi.
- Bartholomew K, Horowitz LM. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *J Pers Soc Psychol* . 61, 226-244.
- Bowlby J. (1958). The nature of the child's tie to his mother. *Int. J. Psycho-Anal*, 39, 73-350.
- Bowlby J. (1960a). Separation anxiety. *Int. J. Psycho-Anal*. 41, 89-113.

- Bowlby J. (1960b). Grief and mourning in infancy and early childhood.. Psychoanal. Study Child, 15, 9-52.
- Bowlby J. (1973). Attachment and Loss, Vol. II. Separation, Anxiety and Anger. New York, Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). Attachment and Loss: Vol III. Loss: Sadness and depression. New York: Basic Books.
- Bowlby J. (1983). Attachment and Loss: Vol I. Attachment. New York, Basic Books.
- Budak KS. (2020). Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeğinin Ve Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri Ölçeğinin Geliştirilmesi, Problem Davranışlarla İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi.
- Burger, J.M. (2006). Kişilik. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Canatan Ç. (2018). Evli Veya Boşanmış Ebeveyne Sahip Olan, 11-14 Yaş Arasındaki Çocukların Bağlanma Stilleri Ve Sosyal Fobi Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- Cohn, D. A. (1990). Childmother attachment of sixyear olds and social competence at school. Child Development, 61, 152162.
- Çakır M., Kocagöz E. Ve Karakuş FN. (2021). Çocuklarda Dijital Bağımlılık: Ebeveynlerle Nicel Bir Araştırma. Online International Conference On Empirical Economics And Social Sciences (E-Iceess'21)- July 3-4. Bandirma - Turkey
- Çelebi G., Çelebi B. (2020). Ergenlerin Bağlanma Stilleri ile İnternet Bağımlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 6(2), 37-48.
- Dan Herman (2012). The Fear of Missing Out by Dan Herman. Erişim Adresi [http://www.danherman.com/The-Fear-of-Missing-Out-\(FOMO\)-by-Dan-Herman.html](http://www.danherman.com/The-Fear-of-Missing-Out-(FOMO)-by-Dan-Herman.html)
- Dicle AN. (2020). Televizyon-Online İzleme Bağımlılığı. Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi. 10(1). 66-89.
- Dilsiz NB. Ve Kandemir M. (2020). Lise Öğrencilerinde Sosyal Medya Bağımlılığının Bağlanma Stilleri ve Yaşam Doyumu ile İlişkisinin İncelenmesi. Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying, 7(2), 32-51.
- Diñç M. (2017). Teknoloji Bağımlılığı ve Biz. İstanbul: Türkiye Yeşilay Cemiyeti Yayınları.
- Erkuş A. (1994). Psikolojik Terimler Sözlüğü. Ankara, Emel Matbaacılık.

- Ertemel A. V., Aydın G. (2018). Dijital Ekonomide Teknoloji Bağımlılığı ve Çözüm Önerileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(4), 665-690.
- Freud S. (1895). *Bilimsel Bir Psikoloji İçin Tasarı. (Entwurf einer Psychologic)*. London: Hogarth Press.
- Furuncu C. (2019). Problemlili Medya Kullanım Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik Güvenirlik Çalışması: Çocuklarda Ekran Bağımlılığı Ölçeği Ebeveyn Formu. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Greenfield, D. N. (1999). Psychological characteristics of compulsive Internet use: A preliminary analysis. *Cyberpsychology & Behavior*, 2(5), 403–412.
- Griffiths, M. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191–197.
- Görür B. (2019). Ergenlerin Bağlanma Stilleri Ve Sosyal Kaygıları İle Akıllı Telefon Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Howard, M.S., & Medway, F.J. (2004). Adolescents' attachment and coping with stress. *Psychology in the Schools*, 41(3), 391-402.
- Kayri, M., Tanhan, F., Tanrıverdi, S. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying*, 1(1), 33-5.
- Kılınç, S. (2015). Okul Öncesi Çağdaki Çocukların Teknoloji Kullanımı Hakkında Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi.
- Kuss, D. J., Shorter, G. W., Rooij, A. J., Griffiths, M. D., & Schoenmakers, T. M. (2013). Assessing internet addiction using the parsimonious internet addiction components model—a preliminary study. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 12(3), 351–366.
- Leshner, A. (1997). Addiction is a brain disease, and it matters. *Science*, 278(5335), 807–808.
- Morsünbül Ü. (2014). İnternet Bağımlılığının Bağlanma Stilleri, Kişilik Özellikleri, Yalnızlık Ve Yaşam Doyumu İle İlişkisi. *International Journal Of Human Sciences*, 11(1), 357-372.
- Omrak C. (2019). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bağlanma Örüntüleri ve Duygu Düzenleme Becerilerinin Teknoloji Kullanımıyla İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi.

- Özgül, SS., Demir, V., Ünübol, H.,(2019). Kaygılı ve Kaçınan Bağlanma Örüntülerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Duygusal Şemalarla Olan İlişkisinin İncelenmesi. Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 1 (3): 173-9.
- Rideout, V. (2011). Zero to eight: Children's media use in America. Erişim adresi <https://www.commonsemmedia.org/file/zero-to-eight-2013pdf-0/download>.
- Rideout, V. J. (2015). Young children's screen time: The complex role of parent and child factors. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 36, 11–17.
- Ross, A., Livingstone, S. (2017). The Trouble With 'Screen Time Rules.
- Salehan, M., Negahban, A. (2013). Social networking on smartphones: When mobile phones become addictive. *Computers in Human Behavior*, 29, 2632–2639.
- Savcı M., Aysan F. (2016). Bağlanma Stilleri, Akran İlişkileri ve Duyguların İnternet Bağımlılığını Yordamadaki Katkıları. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*. 3(3). 401-432.
- Sümer N. Ana-Babalık ve Bağlanma (2012). İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 169-191.
- Şahin G., Arı R. (2015). Okul Öncesi Çocukların Duygu Düzenleme Becerilerinin Bağlanma Örüntüleri Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi / The Journal of International Education Science*. 2(5), 1-12.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2013). Türkiye aile yapısı araştırması 2013. Erişim adresi <https://ailetoplum.aile.gov.tr/duyurular/turkiye-aile-yapisi-arastirmasi-2013>
- TÜİK (2014-2020). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması. Erişim adresi [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Survey-on-Information-and-Communication-Technology-\(ICT\)-Usage-in-Households-and-by-Individuals-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Survey-on-Information-and-Communication-Technology-(ICT)-Usage-in-Households-and-by-Individuals-2020-33679). Erişim: 10.08.2021
- Turel, O., Serenko, A., Giles, P. (2011). Integrating technology addiction and use: An empirical investigation of online auction users. *MIS Quarterly*, 35(4), 1043-1061.
- Uluç, S., Öktem, F., (2009). Okul Öncesi Çocuklarda Güvenli Yer Senaryolarının Değerlendirilmesi: *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 69-83.
- Ural O., Güven G., Sezer T., Azkeskin K., Yılmaz E. (2005). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Bağlanma Biçimleri İle Sosyal Yetkinlik Ve Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Hacettepe Univeercity Fakulty of Sciences Journal*. Vol 1. 589-598.
- We Are Social H. (2020). Digital in 2017. Global Overwiev.

EKLER

Ek 1. Etik Onay Formu

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	KÜBRA AKBALI
ÖĞRENCİ NO	2020011001
TEL. NO.	
E - MAIL	
ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Psikoloji
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	Tez
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP - YAPILMADIĞI	2021-2022 DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	OKUL ÖNCESİ GELİŞİM DÜZEYİNDEKİ ÇOCUKLARDA BAĞLANMA ÖRÜNTÜLERİ İLE EKRAM BAĞIMLILIĞI DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
TEZİN AMACI	Bu araştırmada okul öncesi gelişim düzeyindeki çocukların bağlanma örüntüleri ile ekran bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Bu çalışmada okul öncesi gelişim düzeyindeki çocukların bağlanma örüntüleri ile ekran bağımlılığı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcılar 60-72 ay arasındaki çocuklar ve onların ebeveynlerinden oluşmaktadır. Ebeveynler kişisel bilgi formu, Problemlı Medya Kullanım Ölçeğini doldurmuş ve çocuklara Oyuncak Öykü Tamamlama Testi uygulanmıştır.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI- ŞUBESİ/ MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAKI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇEKLERİN UYGULANACAKI	
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	1) (1) Sayfa PROBLEMLİ MEDYA KULLANIM Ölçeği. 2) (1) Sayfa KİŞİSEL BİLGİ FORMU (6) Sayfa OYUNCAK ÖYKÜ TAMAMLAMA TESTİ
ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: KÜBRA AKBALI	ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü müdürlüğünde aslı imzalıdır. TARİH: 09/ 06 / 2022

TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU						
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.						
2. Anılan konu psikoloji faaliyet alanı içerisine girmektedir.						
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	ANA BİLİM DALI BAŞKANININ ONAYI		SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI		
Adı - Soyadı: CEM GÖKÇEN	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: ŞÜKRÜ UĞUZ		Adı - Soyadı: MURAT KOÇ		
Unvanı: PROF. DR.	Unvanı:	Unvanı: PROF. DR.		Unvanı: PROF. DR.		
İmzası: Enstitü müdürlüğünde aslı imzalıdır.	İmzası:	İmzası: Enstitü müdürlüğünde aslı imzalıdır.		İmzası: Enstitü müdürlüğünde aslı imzalıdır.		
..... / / 20..... / / 20..... / / 20.....	 / / 20.....		
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER						
Adı - Soyadı: Şehnaz ŞAHİNKARAKAŞ	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Mustafa Tefvik ODMAN	Adı - Soyadı: Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU	Adı - Soyadı: Jülide İNÖZÜ
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.
Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.	Enstitü müdürlüğünde evrak aslı ıslak imzalıdır.
..... / / 20..... / / 20..... / / 20..... / / 20..... / / 20..... / / 20..... / / 20.....
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☒	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, / / 20..... - / / 20..... tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli iznin verilmesi tarafımızca uygundur.				
OY ÇOKLUĞU İLE	☐					
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ SEKRETERLİĞİNE ONAYLAR ALINMAK ÜZERE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA FORMDAKİ YAZI ON İKİ PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILACAKTIR.						

Ek 2. Bilgilendirilmiş Onam Formu

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ETİK KURULU
BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda “Okul Öncesi Çocukların Teknoloji Bağımlılığı Düzeylerine Göre Bağlanma Örüntülerinin İncelenmesi” başlıklı araştırma “Kübra Akbalı” tarafından **gönüllü katılımcılarla** yürütülmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan **çıkabilirsiniz**. Bu formu onaylamanız, **araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Araştırmanın amacı okul öncesi çocukların teknoloji bağımlılığı düzeylerini bağlanma örüntüleri açısından incelemektir.

Araştırmanın Nedeni: Çağ Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans Tez Çalışması

Süresi: 10 ay

Araştırmanın Yürütüleceği Yer:-

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacını, nedenini, katılmam gereken süreyi ve yeri ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar yazılı ve sözlü olarak tarafıma sunuldu. Bu çalışma ile ilgili faydalar ve riskler ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Islak imzası ile***)

Adı-Soyadı:

İmzası***:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Kübra AKBALI

e-posta:

İmzası:

Ek 3. Demografik Bilgi Formu**Kişisel Bilgi Formu****Çocuğun;****1- Cinsiyeti:** kız (), erkek ()**2- Yaşı:****3- Günde kaç saat teknolojik aletlerle oynuyor/vakit geçiriyor?** 0-2 (), 2-4 (), 4 ve daha fazla ()**Sizin;****1- Çocuğa yakınlık dereceniz:** Anne (), Baba (), Babaanne/Anneanne (), Üvey Anne (), Üvey Baba (), Diğer.....

Ek 4. Problemlı Medya Kullanım Ölçeği (PMKÖ)

Problemlı Medya Kullanım Ölçeği (Kısa Form)

Aşağıdaki anketi doldururken gıreceğiniz “Görsel Medya Araçları” terimi aşağıdaki gibi ekranı olan tüm teknolojik cihazları ifade etmektedir.

- Televizyon
- Tablet
- Akıllı telefon/ceptelefonu
- Bilgisayar
- Laptop
- Playstation

Çocuğunuzun son 1 aydaki davranışlarını göz önüne alarak, uygun olan cevabı yuvarlak içine alınız.

1.Çocuğum görsel medya araçlarını gizli gizli kullanıyor.	12	3	45
2.Çocuğumun düşündüğü tek şey görsel medya araçlarıymış gibi geliyor.	12	3	45
3. Çocuğumun medya araçlarını kullanmasını engellemek gerçekten zor.	12	3	45
4. Çocuğum kötü bir gün geçirdiğin de sanki moralini düzeltecek tek şey görsel medya araçları oluyor.	12	3	45
5.Çocuğumun görsel medya araçları kullanımını aile için sorun yaratıyor.	12	3	45
6. Çocuğumun görsel medya araçlarını başında geçirmek istediği süre devamlı artıyor.	12	3	45
7. Görsel medya araçları çocuğumu motive eden tek şey gibidir.	12	3	45
8.Çocuğum görsel medya araçlarını kullanmadığında hayal kırıklığına uğruyor ve geriliyor.	12	3	45
9.Çocuğumun görsel medya araçları kullanımını aile etkinliklerimize engel oluyor.	12	3	45

Çocuğunuzun en sık kullandığı GÖRSEL MEDYA ARAÇLARI nelerdir? (okulda ya da ödev yapmak için kullandığı zamanları göz önüne almayınız)

- Televizyon
- Akıllı telefon/cep telefonu
- Tablet
- Bilgisayar/Dizüstü Bilgisayar
- PlayStation
- Elden taşınabilir video oyun cihazı
- Diğer (lütfen yazın):

Ek 5. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi (OÖTT)

Malzemeler: masa, sandalyeler, tabak, bardak, anne, baba, çocuk, büyükanne, büyükbaba, yatak, battaniye, kaya, araba, pasta

Katılımcı ve uygulayıcı masada karşılıklı olarak oturur. Her bir hikaye için materyaller düzenlenir. Isınma hikayesine başlamadan önce oyun çocuğa açıklanır.

“Burada nelerimiz varmış bir bakalım. Bir çocuk ve aile var. Şimdi sana bu çocuk ve ailesi ile ilgili bazı hikayeler anlatacağım. Daha sonra hikayenin bir kısmından sonrasını senin anlatmanı isteyeceğim. Hikayeyi sen tamamlayacaksın. Anlaştık mı?”

“Şimdi çocuğa bir bakalım. Hadi ona bir isim verelim. Sence bu çocuğun ismi ne olsun?”

Çocuğun yanıt vermesi beklenir. Çocuk figürüne isim verildikten sonra ısınma öyküsü ile başlanır.

Isınma Öyküsü (Doğum Günü)

Masa, pasta ve aile üyeleri katılımcının önüne dizilir.

“Aile üyeleri masanın etrafında oturuyor. Anne çok güzel bir şey yapmış. Ne yapmış? (çocuğun yanıt vermesi beklenir) Evet büyük bir pasta. Şimdi anne herkesi masanın etrafına çağırıyor.”

Anne: Hadi gelin bakalım. Doğum günü partimize başlayalım.

“Şimdi öykünün devamını sen anlat. Sonrasında ne olmuş?”

Öykü 1 (Dökülen Meyve Suyu)

Doğum günü öyküsü tamamlandıktan sonra materyaller toplanır ve masadan uzaklaştırılır. “Şimdi yeni bir hikaye anlatacağız.”

Masa, sandalyeler, tabaklar, bardaklar ve bir yemek sofrası düzeni biçiminde masaya dizilir. Çocuktan bu aşamada yardım istenir ve sofrayı kurması beklenir.

“Aile üyelerimiz de buradaymış. Onları yemek masasının etrafına dizelim ve yemeği beklemeye başlasınlar.”

“Şimdi ailemiz akşam yemeğini yemeye başladı. Çocuk (Burada çocuktan bahsederken katılımcının çocuk figürüne verdiği isim kullanılır.) meyve suyuna uzanıyor...”

Meyve suyu bardağı katılımcının göreceği biçimde devrilir şekilde hareket ettirilir.

“Çocuk meyve suyunu yanlışlıkla yere döktü.”

Anne: Çocuk, meyve suyunu yere döktün (nötr bir ses tonu ile anne figürü konuşturulur.). Ardından çocuk ve anne figürleri birbirlerine doğru döndürülür.

“Şimdi ne oluyor?”

Çocuğun hikayeyi tamamlaması beklenir.

Öykü 2 (Yatağın Altındaki Canavar)

Yatak, üzerine battaniyesi konarak katılımcının önüne yerleştirilir. Anne, baba ve çocuk figürleri masaya dizilir. Anne, baba ve çocuğun salonda olup TV izleyeceği ve çocuğun uyumaya gideceği biçimindeki yönerge çocuğa verilir.

“Şimdi Çocuk’un uyku saati geldi. Artık uyuması gerekiyor. Anne ve babasına iyi geceler demek için onlarla birlikte.”

Anne: Evet Çocuk, uyku saatin geldi. Hadi odana git ve uyu. İyi geceler.

Baba: İyi geceler çocuğum.

“Şimdi Çocuk odasına gidiyor, gidiyor, gidiyor...”

Çocuk: (korkmuş bir ses tonuyla) Anne! Baba! Odamda bir canavar var! Odamda bir canavar var!

“Şimdi devamında ne olduğunu bana göster.”

Çocuğun hikayeyi tamamlaması beklenir.

Öykü 3: Yaralı Diz

Masaya kaya figürü, çimen, anne, baba ve çocuk yerleştirilir. Çocuk kayalığa yakın biçimde yerleştirilirken anne ve baba çocuktan en az 30 cm uzağa yerleştirilir.

“Şimdi de ailemiz bir parka geldi. Burası büyük bir park alanı. Parkta dolaşmaya çıkmışlar. Burada da gerçekten çok yüksek bir kayalık var.

Çocuk: Anne! Baba! Bakın. Bu yüksek kayalığa nasıl da tırmanıyorum.

Çocuk figürü kayaya tırmanıyormuş gibi yukarı doğru hareket ettirilir. Ardından aniden yere düşürülür.

Çocuk: Off, dizim çok acıyor (ağlamaklı bir ses)...

“Şimdi devamında ne olduğunu bana anlat.”

Öykü 4: Ayrılık

Araba, anne, baba, büyükanne ve çocuk figürü masaya dizilir. Araba, katılımcının önüne gelecek şekilde yerleştirilir ve büyükanne ile çocuk yan yana, anne ile baba yan yana olacak ve bu çiftler birbirine bakacak şekilde yerleştirilir.

“Burası ailemizin bahçesi. Bu da onların arabası”

Anne: Evet Çocuk, baban ve ben tatile gideceğiz. Senden ayrılıp tatile çıkıyoruz.

Baba: Sen büyükannele kalacaksın. 1 hafta sonra görüşürüz.

“Şimdi devamında ne olduğunu göster.”

Burada uygulamacı, katılımcının anne ve baba figürünü arabaya koyup uzaklaştırmasını beklemelidir. Uygulamacı yalnızca katılımcı figürleri arabaya bindirip uzaklaştırmazsa müdahale eder. Katılımcı çocuk figürünü de arabaya bindirmek isterse “Yalnızca anne ve baba gidiyor.” Şeklinde müdahale edilir. Eğer bu aşamada zorlanma yaşıyorsa çocuk anne ve babayı arabaya bindirdikten sonra uygulamacı arabayı uzaklaştırır ve masanın altına alır. Katılımcı “gitmişler sonra hemen geri gelmişler” derse “bir süre orada kalacaklar” denir.

“Ve anne ile baba uzaklara gitti. Şimdi devamında ne olduğunu bana anlat.”

Anne ve babanın gitmesinin ardından 2 dakika kadar beklenir.

Öykü 5: Yeniden Bir Araya Gelme

Araba, içindeki 2 ebeveynle birlikte yeniden masaya getirilir. Katılımcının arabayı sürmesi, oynamaya başlaması gibi öyküden kopacak unsurların oluşmaması için ebeveynler ve araba katılımcıya uzak bir mesafeye yerleştirilir.

“Şimdi tam 1 hafta geçti. Büyükanne pencereden dışarıyı izliyor”

Büyükanne: Çocuk, gel bak, annenle baban geri dönüyor. Tatilden dönüyorlar.

“Şimdi devamında ne olduğunu bana anlat.”

Ek 6. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi Değerlendirme Ölçütleri

Dökülen meyvesuyu

Eğer anne ve baba yerleri temizliyorlarsa, çocuk olağan akışa devam ediyorsa, olay bir kriz anına dönüşmüyorsa, anne veya baba fiziksel veya sözel şiddet içermeyen bir dille çocuğu uyarıyorsa güvenli olarak kabul edilir.

Eğer hikayede bir şiddet unsuru bulunuyorsa, öykünün devamında bir kriz anı yaşanıyorsa, çocuk odasına gönderiliyorsa, çocuk korku tepkileri veriyorsa veya öykünün devamında içeriğe uymayan bir hikaye veriyorsa veya “bilmiyorum” şeklinde yanıtlıyorsa öykü güvensiz olarak kabul edilir.

Canavar

Anne veya baba çocukla ilgilenip bakım veriyorsa, çocuğu sakinleştiriyorlarsa ve hikayenin devamında çocuk güvenle uykuya dönüyorsa öykü güvenli olarak kabul edilir.

Eğer anne veya baba ilgilenmiyorsa, canavar aileye zarar veriyorsa, çocuk korku içerisinde odasına gönderiliyorsa, yalan söylemekle suçlanıp çocuğa öfkeleniliyorsa, çocuk hikayenin devamında içeriğe uymayan biçimde öyküyü tamamlıyorsa veya “bilmiyorum” yanıtı veriyorsa, katılımcı öykünün devamında içeriğe uymayan biçimde öyküyü tamamlıyorsa veya “bilmiyorum” yanıtını veriyorsa öykü güvensiz olarak kabul edilir.

Anne veya babanın gelip “bak işte gördün mü canavar yok” dediği durumda yanıt çocuğun güvende hissedip uykuya dönüp dönmediği sorularak sınıflandırılır.

Yaralanan Diz

Anne veya baba çocukla ilgileniyor, yara bandı yapıyor, hastaneye götürüyor, öpüyor veya “geçti bir şey yok” diyerek sakinleştiriyorsa, çocuk yara almadan kayaların üzerinden iniyorsa, anne veya baba fiziksel veya sözel şiddet unsuru olmayan bir biçimde çocuğu uyarıyorsa öykü güvenli olarak kabul edilir.

Anne veya baba ilgilenmiyorsa, çocuğa öfkeleniyor, kızıyor veya cezalandırıyorlarsa, yaranın boyutu büyüyor, çocuk ameliyat oluyorsa, karakterlerden biri ölüyorsa, çocuk kendini çaresiz hissettiği bir durumda kalıyorsa, anne veya baba çocuğun güvende hissedeceği bir senaryo oluşturmuyorsa veya katılımcı öykünün devamında içeriğe uymayacak şekilde yanıt veriyorsa, “bilmiyorum” diyorsa öykü güvensiz olarak kabul edilir.

Ayrılık

Çocuk anne ve babanın gidişinin ardından hayatına normal biçimde devam edebiliyorsa, büyükanneyle geçirdiği vakitten bahsediyorsa, ağlama, öfke vb tepkiler gösterdiğini belirtse de ardından yatışıyor ve anne-babayı bekliyorsa öykü güvenli olarak kabul edilir.

Çocuk öfkesini ve üzüntüsünü dindiremiyorsa, şiddet unsurlarına başvuruyorsa, saldırgan tavırlar sergiliyorsa, büyükanneye zarar veriyor veya büyükanne zarar görüyorsa, anne ve babanın gidişini kabulleniyorsa, onlarla gitme çabasına devam ediyorsa veya “bilmiyorum” şeklinde yanıt veriyorsa öykü güvensiz olarak kabul edilir.

YenidenBirArayaGelme

Anne ve babanın geri dönüşü ile birlikte aile bir araya gelip mutlu vakit geçiriyorsa, yemek yemek, parka gitmek gibi etkinlikler gerçekleştiriyorlarsa öykü güvenli olarak kabul edilir.

Anne ve baba geri dönemiyorsa, çocuk evden kaçıyor, anne ve baba döndüklerinde şiddet unsurları içeren tavırlar sergiliyorlarsa, çocuk anne ve babanın dönüşünü negatif karşılıyor ve saklanıyorsa, eve dönmek istemiyorsa, anne ve babaya öfkesi dinmiyorsa, anne ve babaya zarar veriyorsa, öykünün devamında içerikten bağımsız biçimde öyküyü tamamlıyorsa veya “bilmiyorum” yanıtı veriyorsa öykü güvensiz olarak kabul edilir.

Genel Sınıflama

Toplam 5 öyküden 3 ya da daha fazla güvenli yanıt alındıysa OÖTT güvenli olarak kabul edilir. 2 ya da daha az güvenli yanıt alındıysa OÖTT güvensiz olarak kabul edilir.

Ek 7. Oyuncak Öykü Tamamlama Testi Puanlama Örneği

<p>Katılımcı No: 29</p>
<p>Öykü 1: Dökülen Meyve Suyu</p> <p>- Meyve suyu dökülmüş. Babası çocuğu dövmüş. Annesi yerleri temizlemiş.</p> <p>Değerlendirmeci 1: -</p> <p>Değerlendirmeci 2: -</p> <p>Değerlendirmeci 3: -</p> <p>Değerlendirmeci 4:-</p>
<p>Öykü 2: Yatağın Altındaki Canavar</p> <p>- Annesi ve babası “Olur mu hiç öyle şey? Canavarlar gerçek değildir.” demiş. Yalan söylediği için çocuğa kızmışlar. Çocuk odasına gitmiş ve ağlamış.</p> <p>Değerlendirmeci 1: -</p> <p>Değerlendirmeci 2: -</p> <p>Değerlendirmeci 3: -</p> <p>Değerlendirmeci 4: -</p>
<p>Öykü 3: Yaralı Diz</p> <p>- Annesi çocuğun dizini öpmüş, yara bandı yapıştırmışlar.</p> <p>Değerlendirmeci 1: +</p> <p>Değerlendirmeci 2: +</p> <p>Değerlendirmeci 3: +</p> <p>Değerlendirmeci 4: +</p>
<p>Öykü 4: Ayrılık Öyküsü</p> <p>- Çocuk anne ve babası giderken ağlamış. Gizlice arabanın arkasına girmiş ve üzerine battaniye örtmüş ve annesi anlamadan onlarla birlikte gitmiş.</p> <p>Değerlendirmeci 1: -</p> <p>Değerlendirmeci 2: -</p> <p>Değerlendirmeci 3: -</p> <p>Değerlendirmeci 4: -</p>
<p>Öykü 5: Yeniden Bir Araya Gelme Öyküsü</p> <p>- Hep birlikte oturup yemek yemişler ve mutlu olmuşlar.</p> <p>Değerlendirmeci 1: +</p> <p>Değerlendirmeci 2: +</p> <p>Değerlendirmeci 3: +</p> <p>Değerlendirmeci 4: +</p>

**Ek 8.Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilimsel araştırma ve Yayın Etiği
İstek Yazısı**

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sayı : E-23867972-050.01.04-2200004347
Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurulu Kararı Alınması Hk.

10.06.2022

REKTÖRLÜK MAKAMINA

İlgi: 09.03.2021 tarih ve E-81570533-050.01.01-2100001828 sayılı Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu konulu yazınız.

İlgi tarihli yazınız kapsamında Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Lisansüstü Programlarda halen tez aşamasında kayıtlı olan **Kübra AKBALI** isimli öğrencimize ait tez evraklarının "Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Onayları" alınmak üzere Ek'te sunulmuş olduğunu arz ederim.

Prof. Dr. Murat KOÇ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Ek : 1 Adet öğrenciye ait tez evrakları listesi.

Ek 9. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği İzin Yazısı

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Sayı : E-81570533-044-2200004720

21.06.2022

Konu : Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği
Kurul İzni Hk.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

- İlgi : a) 03.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004121 sayılı yazımız.
b) 06.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004128 sayılı yazımız.
c) 08.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004278 sayılı yazımız.
ç) 09.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004316 sayılı yazımız.
d) 10.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004345 sayılı yazımız.
e) 10.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004347 sayılı yazımız.
f) 13.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004384 sayılı yazımız.
g) 16.06.2022 tarih ve E-23867972- 050.01.04-2200004548 sayılı yazımız.

İlgi yazılarda söz konusu edilen **Hüseyin Ender Arar, Ahmet Pamuk, Ayşe Yılmaz, Mehmet Kayar, Ayşe Aras, Cem Soyupak, Özge Toraman, Kübra Şahin, Şefika Nilay Onatça, Kübra Demirkol, Nazire Demirbilek Kuştepe, Merve Alıç, Onurcan Yılmaz, Mesut Gökkaya, Taner Çulha, Kübra Akbalı ve Kamer Aybüke Özdemir** isimli öğrencilerimizin tez evrakları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunda incelenerek uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Ünal AY
Rektör